

KERKBEHEER

In deze uitgave:

- **Jaaroverzicht en verslag van het gevoerde beleid van het hoofdbestuur van de VKB in 2011**
- **Nieuws uit de provinciale afdelingen Groningen, Friesland en Gelderland**
- **Jaarrekening 2011 VKB en het verslag van het hoofdbestuur**
- **Programma algemene vergadering en VKB-Congres op 23 april 2012 te Nieuwegein**

VERENIGING VOOR

KERKRENTMEESTERLIJK

BEHEER IN DE PKN

van hoogevest architecten

Bureau voor Architectuur en Restauratie
Bureau voor Consultancy
Bureau voor Architectuurhistorie Kariatiden

nieuwbouw
restauratie
onderhoud
herinrichting
herbestemming

Westsingel 9
3811 BA Amersfoort
033 4631705 | bureau@vanhoogevest.nl
www.vanhoogevest.nl | www.bouwenophistorie.nl

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheugel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheugel-orgelbouw.nl>

Amstelwijckweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

SLOOFF - ORGELBOUW
www.sloofforgelbouw.nl

Luijtenstraat 17
2941 CE Lekkerkerk

Tel.: 0180—68 15 62
e-mail: info@sloofforgelbouw.nl

Nieuwbouw
Restauratie
Stemmen en
Onderhoud

De kracht in vellen offset.

 Roto Smeets

Roto Smeets GrafiServices

Een bedrijf dat vecht voor
de successen van zijn klanten.
Of het nu gaat om vellen offset,
pre-media, nabewerking,
pre-distributie of distributie...
Superstrong, sharp, safe & fast.

GrafiServices

T 030 - 282 28 22
T 040 - 250 50 00
www.rsgrafiservices.nl

Zijn we de beste?

Ja.. Want we zijn er in geslaagd luidsprekers te maken waarin alle versterkers en hulp apparaten zijn ondergebracht. U hoeft dus niet meer veel te investeren in stapels apparaten en luidsprekers. We onderscheiden ons door perfect verstaanbaar en helder geluid overal in de kerkzaal met slechts enkele CANTOR luidsprekers

Onze kennis van zaken zetten we feilloos om in een perfect werkend systeem waar galmrijke akoestiek en geluidreflecties niet meer bepalend zijn voor *goede* communicatie! ...

Wij laten galmrijke akoestiek in haar waarde en zijn goede maatjes met de organist en uw kerkkoor. Maar bovenal is perfect geluid in de kerk hierdoor veel voordeliger geworden.

Immers,

Kennis is van geen waarde tenzij je deze kostenbesparend in de praktijk kunt brengen

Contact met "De bedenkers van beter geluid in kerken" 040 2420840.

Sacramentskerk klooster Brakkenstein in Nijmegen

Een **goede verstaanbaarheid** in de kerk is niet altijd eenvoudig te realiseren. Door een veelheid aan akoestische factoren is het nodig een professionele en ervaren partner in te schakelen.

Schaapsound is dé leverancier op het gebied van kerkgeluids-installaties, projectie en videoapparatuur en moderne oplossingen voor de kerkelefoon.

Niet alleen door jarenlange ervaring in honderden kerken, maar ook door ons specialisme in het zelf ontwikkelen van hoogwaardige, innovatieve producten. **Zo kunnen we optimaal inspelen op uw specifieke situatie.**

schaapsound

Ridderkerk: Kaartenmakerstraat 18, 2984 CB; Tel. 0180 41 46 00 Zwolle: Baileystraat 2a, 8013 RV; Tel. 038 785 19 77
www.schaapsound.nl info@schaapsound.nl

Zorgeloos betalingsverkeer? SKG!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winstoogmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

Gespecialiseerd in **restauratie** en **onderhoud** van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

dekkerdrukwerken

hortensiastraat 10, 8903 JN leeuwarden
telefoon: (058) 233 00 00 www.dekkerdrukwerken.nl
u kunt nu ook via onze website bestellen, zie "webdrukkerij"

VOORDELIGE COLLECTEBONNEN

1,00	1,25	1,50	2,00	2,50	5,00
1,00	COLLECTEBONNEN				5,00

bouwen voor de eeuwigheid met leisteen

Natuurleien voor de restauratiebranche

Wij leveren de juiste kwaliteit met een betrouwbaar en deskundig advies.

Verstegen accountants en adviseurs is een landelijk opererende organisatie voor meer dan 100 kerkelijke instellingen. Ons kantoor is deels voortgekomen uit de Nederlandse Hervormde Kerk en beschikt over specifieke deskundigheid op uw terrein.

cijfers zijn overal

U MOET ER BLIND
OP KUNNEN VERTROUWEN

De specialist voor kerkelijke instellingen verzorgt voor U

Controle of beoordeling van de jaarrekening

Financiële administratie

Traktement- en salarisadministraties

Advies inzake Juridische en Fiscale vraagstukken

Noordendijk 189
Postbus 574
3300 AN Dordrecht
T. (078) 648 15 55

info@verstegenaccountants.nl
www.verstegenaccountants.nl

VERSTEGEN
accountants en adviseurs

KERKBEHEER

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
 Mr. J.G.H. Krajenbrink, Oegstgeest, vice-voorzitter
 Drs. C. de Raadt, Bodegraven, secretaris
 W.G. Roseboom, Nieuwegein, 2e secretaris-penningmeester
 Ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA, Leiden, penningmeester
 mevr. E.J. Steensma-Dijk, Buitenpost, lid
 M.G.R. Barendrecht, Maassluis, lid en
 ir. B.P. de Wit, Sprang-Capelle, lid.

Ereleden

D.G. Bijl, Th.L. van Hazel en
 drs. G. van Soest

Redactie

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
 H.L. Roth en R.M. Belder, eindredacteur

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
 3311 KS Dordrecht
 E-mail: info@kerkrentmeester.nl;
 Tel. 078 - 639 36 66, fax. 078 - 631 59 49
 Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 22,- per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen € 20,- per abonnement en 11 en meer abonnementen € 18,- per abonnement. Abonnementsprijs voor niet-leden € 25,- per abonnement. Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW. ISSN 1568-8712

Vormgeving

Grafisch Bureau DUS BV, Rotterdam

Druk

Roto Smeets Grafiservices

Oplage

7.000 ex.
 © maart 2012

Foto omslag

St. Janskerk van de protestantse gemeente Maastricht.

INHOUD

Predikant in de schijnwerper	91
Jaarverslag 2011 van het hoofdbestuur van de VKB	93
Nieuws uit de provincies	99, 102, 119
Boek over Pieterskerk Leiden	100
Helft van kerken heeft nu andere bestemming	100
Verhoging preekbeurtenvergoeding is niet uit te leggen	101
Kalender voor kerkrentmeesters	102
FIM-standpunt BRIM naar staatssecretaris	103
Voorstel contributie 2012	103
Jaarrekening 2011 van de VKB	104
Begroting 2012 van de VKB	106
Inleiding en workshops op VKB-Congres van 21 april 2012	107
Protestantse Kerk organiseert Dag van de communicatie	109
Programma algemene vergadering en VKB Congres	110
Inventarisatie en beschrijving van grafmonumenten	112
Predikant loopt Kerkbalanswijk	113
Agenda voor kerkrentmeesters	113
Verkoop van collectebonnen in een handomdraai!	114
Gereformeerde kerk Zandijk 100 jaar	114
De St. Janskerk van Maastricht	115
Pas op voor acquisitiefraude	116
De orgelbank	116
Voorlichtingsboekje Ruimte	116
Kerk van Jisp markant middelpunt van dorpsgemeenschap	117
Eerste dag BRIM levert al 2.997 aanvragen op	118
Zeeland ontsnapte aan massale sloop van kerken	121
Diefstal van dakafvoeren niet verzekerd?	122
Resultaten enquête begraafplaatsen in Friesland	122
Onderscheidingen van de VKB	123

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

Voorzitterskolom

Mr. Peter A. de Lange

Predikant in de schijnwerper

Predikanten konden soms jarenlang hun pastorale werk doen in de luwte. Zonder speciale aandacht van pers of kerkelijke publiciteit. Die tijden lijken te veranderen. Enerzijds trekken de predikanten zelf meer aandacht door als twitter-dominee tweets te publiceren of door als bloggende predikant de wereld op de hoogte te houden van alles wat boeiend is, om maar enkele voorbeelden te noemen. Anderzijds worden door de pers thema's opgepakt die in het verleden meer "binnenskamers" werden besproken. Iedereen kan daar dan vervolgens zijn mening over geven. "Nieuws" wordt op deze wijze gemaakt, want het "nieuws" roept weer een nieuwe ronde reacties op.

Als we naar de afgelopen maanden kijken, is er een aantal onderwerpen te benoemen, waarbij de predikanten van zich lieten horen, of waarbij anderen over de predikanten hun licht lieten schijnen: "het vervangen van de oude regeling voor het studieverlof door permanente educatie", "de verhoging van de preekbeurtvergoeding voor gastpredikanten", "de gratis dominee in Zwolle". Kortom: "Welkom op de voorpagina!". Een gemeenschappelijk kenmerk van deze zaken is dat ze een lange aanloop kennen, maar kennelijk pas nieuws worden als de zaak rond is. Over het levenlang leren van de permanente educatie van predikanten is vanuit "Werk in de wijngaard" en "Hand aan de ploeg" al geruime tijd nagedacht. Vlak voor de daadwerkelijke start is het opeens een "trending topic". In 2010 besloot het Georganiseerd Overleg Predikanten de preekbeurtvergoeding voor gastpredikanten te gaan berekenen volgens de systematiek van "4 x het uurtarief voor incidentele hulpdiensten". Bij de afgesproken tweede (en laatste) stap eind 2011 komt de meeste publiciteit op gang. De "gratis dominee", ofwel de "predikant-vrijwilliger" is nieuws vlak voor de bevestiging van betrokkene, terwijl ook in dit geval langdurig is nagedacht door de kerk.

In de discussies is sprake van polarisatie. Tegenstellingen worden gecreëerd of aangescherpt. Het gaat immers om (emotionele) meningen. Feiten spelen nauwelijks een rol. Bij permanente educatie spreekt men over recht op een sabbatical of over verplichte scholing. Predikanten kunnen prima gratis preken in een andere gemeente, volgens de één, of ze hebben recht op een volledige vergoeding voor elk gemaakt uur, volgens de ander. Natuurlijk zou elke predikant een tentenmaker moeten zijn, of moeten andere predikanten beschermd worden tegen oneerlijke concurrentie. De nuance is afwezig, want die zou ook geen aandacht krijgen. De aandacht

drempel is enorm hoog. Waren er in de periode van de massamedia enkele zenders en miljoenen luisteraars, vandaag zijn er miljoenen zenders en nauwelijks luisteraars per zender. Stemverheffing lukt niet bij geschreven media, dus stemverruwing is een voor de hand liggende mogelijkheid om de aandacht drempel te passeren. De discussies leveren wel ruis op voor de praktijk. Iedereen kan en mag zijn of haar mening geven. Die mening is ingekleurd door de eigen omstandigheden. Iemand vanuit een kerkverband met een grote mate van autonomie van de plaatselijke gemeente, zal erop wijzen dat een hogere vergoeding niet meer is dan een richtlijn, zodat de gemeente helemaal niet verplicht is om de hogere vergoeding uit te betalen. Dat staat haaks op de praktijk binnen de Protestantse Kerk in Nederland, maar een dergelijke mening blijft soms wel hangen, en duikt ook later nog herhaaldelijk op.

Als VKB hoeven wij niet direct op elke discussie te reageren. Ten eerste zit niemand daar op te wachten. Leden kunnen prima een eigen mening vormen. Ten tweede gaat het in de regel om uitvergroete onderdelen van een groter geheel. Beleidsmatig is het wel van belang om kennis te nemen van de verschillende meningen die er zijn. Ook al zijn de reacties emotioneel, gekleurd en uitvergroot, ze wijzen wel op aspecten die relevant kunnen zijn. Aspecten die we als VKB vervolgens weer kunnen meenemen bij de beleidsvorming en in bestuurlijk overleg met de landelijke kerk.

In de reactiesamenleving waarin wij momenteel leven, worden reactierondes routine. Predikanten die van nature graag deelnemen aan het debat, en bovendien veel publiceren, zullen we ongetwijfeld nog vaker gaan aantreffen op de voorpagina. Dat lijkt een kwestie van (onze) tijd.

Liturgisch vormgeven
aan historische interieurs

www.pimvandijkdesigns.nl   telefoon 0575-52 88 03

PIM VAN DIJK DESIGNS

De VKB heeft in samenwerking met Marsh en Mercer het totaalpakket aan collectieve polissen verbeterd. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen:

Marsh:

- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- brandverzekering
- fraude- en berovingverzekering
- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering

Uw contactpersoon Pieter Stoeltie | T: 020 -54 17 539 | E: info.vkb@mmc.com**Mercer:**

- groepsreis/ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- persoonlijke ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- verzuimverzekering
- WGA hiaatverzekering
- zorgverzekering

Uw contactpersoon Alex Groen | T: 010 - 40 60 842 | E: info.vkb@mmc.com

Samen kerk = samen sterk!

Algemeen

Samenwerking is geen toverwoord, maar wel een goed middel om gezamenlijke doelen te bereiken. Samenwerking krijgt meer en meer vorm, zowel binnen als buiten de kerk. Algemene trends als een zich ontwikkelende netwerksamenleving geven daar aanleiding toe, maar ook het bundelen van krachten binnen de kerk om samen meer te bereiken. Krimp is vaak een directe aanleiding om samen te werken, maar samenwerking kan juist ook bijdragen aan een langere zelfstandigheid.

Op 9 april 2011 was het VKB-Congres in "De Reehorst" te Ede. Het thema "Organisatie" stond die dag centraal, met als rode draad "samenwerking". In de hoofdinleiding van Jaap Smit, voorzitter van het CNV, kwam samenwerken dan ook ruim aan bod. Een kernpunt van zijn betoog was dat moderne vrijwilligers recht hebben op een professionele organisatie, terwijl een organisatie zoals het CNV, maar ook de kerk of Slachtofferhulp, recht heeft op toegewijde vrijwilligers. Een zaak van wederkerigheid en wederzijds belang.

In zijn jaarrede sprak de voorzitter, de heer mr. P.A. de Lange, ook over het jaarthema. Onder de titel "Samen kerk = samen sterk!" — zichtbaar en relevant, hanteerde hij samenwerking als rode draad. De geschiedenis van de vereniging laat zien dat samenwerking al vroeg gestalte kreeg in allerlei vormen. Ook voor de toekomst blijft samenwerking cruciaal. Een praktisch voorbeeld daarvan is de thematiek van de kerkgebouwen met een gewenste hechte kerkelijke samenwerkingsvorm in de regio's: Provinciale Afdelingen met Stichtingen Behoud Kerkelijke Gebouwen (SBKG-en), regionale colleges voor de behandeling van beheerszaken (RCBB's) en gemeenteadviseurs Kerkbeheer.

Geldwerving en geld

Niet alleen tijdens het VKB-congres was er een workshop van de heer D.G. Bijl over geldwerving, ook in het gedeelte van de algemene vergadering was tijd ingeruimd voor een gezamenlijk initiatief. Speciale aandacht werd daarbij besteed aan de relatie van jongeren en geldwerving. Ds. H.J. van Wijnen introduceerde "WeCollect — een inspiratiemagazine voor kerkrentmeesters". Dit magazine is vrucht van de samenwerking tussen de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (RPG), het Jeugd- en Jongerenwerk van de Protestantse Kerk (JOP) en de VKB. Het magazine is meegezonden met het meinumner van Kerkbeheer.

De heer G.L. Westerveld geeft tijdens het VKB-congres een workshop over "Financiën in het beleidsproces". Hij benadrukt dat beleid en financiën bij elkaar horen als de

spreekwoordelijke kip en het ei. Een beleidsplan is een belangrijk element in het beleidsproces.

In 2011 is in het hoofdbestuur specifiek aandacht geschonken aan de verenigingsfinanciën. In de nabije of iets verdere toekomst zal de krimp van de kerk ook de VKB treffen. Zaken die daarbij aan de orde kwamen zijn onder meer het verdienmodel. Hoe gaat de vereniging bijvoorbeeld om met al dan niet betalen voor digitale informatie.

Mensen

De landelijke kerk is bezig met het meerjarige project "Hand aan de Ploeg". Dit project heeft verschillende thema's, zoals permanente educatie, het werk van de hbo-theoloog, samenwerking tussen gemeenten etc. Zoals het er nu uitziet, krijgt de synode tot het voorjaar van 2012 diverse voortgangsrapportages en besluitvoorstellen voorgelegd. Aangezien zowel de landelijke kerk als de VKB er belang bij hebben dat de achterban goed is geïnformeerd over de gevolgen van de besluiten, zijn de handen ineen geslagen. Vanuit het project is er een voorstel gedaan aan de Provinciale Afdelingen om voorlichting te geven over "Hand aan de Ploeg". Bij het gedeelte van dit jaarverslag over de regionale avonden, zijn diverse voorbeelden te lezen.

Tijdens het VKB-congres is er ook aandacht geschonken aan deze materie. De heer B. van Noord hield een workshop over *samenwerking van gemeenten*. Bovendien was er ook een workshop van de heren H. te Pas en dr. T. Bos, voornamelijk over samenwerking tussen predikanten.

Bij het *arbeidsvoorwaardenoverleg* voor de predikanten was er in 2011 aandacht voor diverse zaken. Genoemd kunnen worden: de open eindjes vanuit Meetellen, vergoeding verhuiskosten bij emeritaat, permanente educatie en opnieuw de toekomst van Pensioenfonds Predikanten. De al in 2010 besloten verhoging van de preekbeurtenvergoeding leverde veel publiciteit op. Over de traktementsontwikkeling bij de predikanten (en de ontwikkeling van de salarissen bij de medewerkers) over de jaren na 2010 is nog niets te zeggen. De afspraken betreffende de CAO van rijksambtenaren zijn nog niet rond aan het einde van het verslagjaar.

Deskundigheidsbevordering bestuur. Vanuit de besluiten in het kader van de bestuurlijke vernieuwing is één van de aandachtsgebieden de aanwezigheid van bepaalde vaardigheden en deskundigheden in het bestuur. In 2011 is de set met functieprofielen afgerond. De eerste ronde voortgangsgesprekken is gehouden, op basis van vrijwil- ►

ligheid. De VKB wil eerst ervaring opdoen met deze aanpak.

Op initiatief van de Bond van Kerkelijke Medewerkers (BKM) wordt in samenwerking met de VKB een onderzoek gedaan naar de *Protestantse Kerk als arbeidsmarkt*. In het najaar zijn de colleges benaderd om aan het onderzoek deel te nemen. De enquête-module van de VKB wordt daarbij gebruikt. Resultaten worden in 2012 verwacht.

Gebouwen en monumenten

Behoud en herbestemming van kerkgebouwen krijgt meer en meer aandacht. Mede als gevolg van het in 2008 gehouden Jaar van het Religieus Erfgoed, maar ook door een toenemende aandacht van de overheid. Diverse partijen zijn actief op dit terrein. Zo is er een Stichting Behoud en Herbesteding Religieus Erfgoed ontstaan die klaarstaat om te helpen bij het in praktijk brengen van neven- en herbestedingen voor religieus erfgoed. De VBMK organiseerde bijeenkomsten, waaronder in Appingedam, waar inzicht werd gegeven in de verschillende rollen van kerkelijke gemeenten, burgerlijke overheden en professionele organisaties. Boekencentrum kwam in 2011 met de uitgave: "Meer dan hout en steen — Handboek voor sluiting en herbesteding van kerkgebouwen".

Het *Overlegorgaan Stichtingen Behoud Kerkelijke Gebouwen (OVO)* van onze Vereniging, dat tweemaal per jaar bijeenkomt met de Commissie Gebouwen en Monumenten, is een belangrijk platform voor het uitwisselen van kennis en kunde op het gebied van gebouwen en monumenten.

Tijdens het VKB-congres is de heer J.P. Karstens inleider bij een workshop over het kerkgebouw. De titel van zijn inleiding is: "Het kerkgebouw is niet heilig". Onder meer aan de hand van het voorbeeld van de Hooglandse Kerk in Leiden wordt gesproken over mogelijkheden voor meervoudig gebruik.

Naast aandacht voor het onroerende religieuze erfgoed komt er ook steeds meer aandacht voor *kerkinterieurs en roerend religieus erfgoed*. Op vrijdag 29 april 2011 is door Museum Catharijneconvent de handreiking *Roerend religieus erfgoed* gepubliceerd samen met de Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland.

Veiligheid van kerkgebouwen vraagt om blijvende aandacht. Geadviseerd wordt om binnen het college van kerkrentmeesters periodiek aandacht voor de problematiek van de (brand)veiligheid te hebben. De VKB heeft in 2011 de brochure "Zorg voor de veiligheid in kerkgebouwen" uitgegeven, met een checklist als bijlage.

Kerkelijke begraafplaatsen. In onze kerk zijn er ongeveer 450 plaatselijke gemeenten die een kerkelijke begraafplaats exploiteren. De Commissie Kerkelijke Begraafplaatsen van onze Vereniging, die de colleges van kerkrentmeesters met raad en daad bij deze zaken terzijde staat, heeft ook in dit verslagjaar weer diverse adviezen aan colleges gegeven, vooral op het gebied van de actualiteit van het reglement.

In de commissie is gewerkt aan een publicatie over de gewenste vermogensomvang voor kerkelijke gemeenten die een begraafplaats exploiteren. Verder is er gewerkt aan een notitie over het beleid rondom plaatsen/bijzetten van urnen.

Om de belangen van de beheerders van kerkelijke begraafplaatsen beter te dienen, is onze Vereniging ook vertegenwoordigd in de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen, een instelling die een aantal jaren geleden mede op initiatief van onze Vereniging werd opgericht.

Commissie Orgelzaken (COZ)

Orgeladvisering

Nadat in 2010 de eerste ervaringen zijn opgedaan met het nieuw opgezette orgeladviseringstraject: de 'orgelquickscan', zijn ook in 2011 quickscans uitgevoerd, om precies te zijn: 12. Daarnaast zijn er 2 orgelprojecten met advisering via de COZ afgerond. Het betreft instrumenten in Muiden en Benschop. In het kader van de orgeladvisering zij nog vermeld dat de orgeladviseurs met wie de COZ samenwerkt, goed op de hoogte zijn van de wettelijke regelgeving in het kader van het Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten (BRIM), alsook van mogelijkheden voor subsidies van andere instanties dan de overheid. Er is een fondsenlijst beschikbaar.

Informatie

Voorzitter en ambtelijk secretaris voerden een gesprek met twee vertegenwoordigers van de regionale colleges voor de behandeling van beheerszaken (RCBB's). Zij stelden voor om met alle leden van de RCBB's van gedachten te wisselen over orgeladvisering en toezicht, en wel vanuit het gezichtspunt dat de zorg voor het orgel een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is. Er is een bijeenkomst gepland in 2012.

Een punt van aandacht, vaak ook van zorg, blijft de plaats van het orgel in het beleid van de plaatselijke gemeente en van de landelijke kerk. De context van het orgel, die van de muziek in de eredienst, is aan verandering onderhevig en vaak is men zich onvoldoende bewust van de gevolgen daarvan. Over 'verandering' gesproken: worden de organisten voldoende voorbereid op het nieuwe liedboek dat in 2013 zal verschijnen? Wat de landelijke kerk betreft: het Bureau Kerkmuziek wordt opgeheven. Het is de bedoeling dat de gemeenteadviseurs de taken gaan overnemen.

Samenwerking

Enkele vertegenwoordigers van de COZ spraken met een delegatie van de Vereniging van Orgelbouwers in Nederland (VON). De COZ hecht aan goede relaties met de orgelbouwers.

Voor 2012 staat een ontmoeting van COZ-leden met leden van het College van Orgeladviseurs in Nederland (CvON) op het programma. In 2009 richtte de COZ samen met de KKOR en de CvON de stichting Landelijke Opleiding tot Orgeladviseur (LOTO) op. In 2010 namen de participanten — in samenspraak met de Rijksdienst voor

het Cultureel Erfgoed — het initiatief om tot een Erken- ningsregeling Orgeladviseurs te komen. Het doel van de regeling is de borging van kwaliteit en de deskundig- heidsbevordering van personen die bij restauratie en nieuwbouw van orgels adviseren. De regeling wordt ontwikkeld vanuit de gedachte een standaard in het leven te roepen waaraan professionele orgeladviseurs hun kwaliteit kunnen toetsen. Het gaat daarbij om het functioneren van de adviseurs op drie dimensies: de inhoudelijke deskundigheid van de adviseur, de kwaliteit van de resultaten en de kwaliteit van de bedrijfsvoering. De adviseurs worden op hun individuele deskundigheid beoordeeld.

De COZ vergaderde niet met KKOR (Katholieke Kloken en Orgelraad). Het is wel de bedoeling dat het periodieke overleg in 2012 weer vervolgd wordt.

Orgelinventarisatie

In het jaarverslag 2009 werd vermeld dat onder auspiciën van de COZ gestart is met het inventariseren van alle orgels in de kerken die onder de Protestantse Kerk in Nederland vallen. Daar zijn enkele tientallen vrijwilligers, onder wie een aantal coördinatoren, bij betrokken. In sommige provincies is al veel werk verzet. In het jaarver- slag 2010 werd voortzetting van de arbeid gemeld, maar in 2011 moest stagnatie geconstateerd worden. Daar is nog niet alles mee gezegd. Het Nationaal Instituut voor de Orgelkunst overweegt een (digitale) doorstart van het project Orgelencyclopedie. De COZ heeft besloten om te bekijken of het eigen project orgelinventarisatie daar bij kan aansluiten.

Minisymposium

Op 15 april organiseerde de COZ een minisymposium over 'Orgelzaken in de Protestantse Kerk in Nederland', in het kerkgebouw van de Evangelisch-Lutherse gemeen- te te Utrecht. Ze deed dat in verband met het 10-jarige bestaan van de Commissie. Bovendien bood het minisym- posium de gelegenheid om afscheid te nemen van prof. dr. M.P. van Overbeeke RA als voorzitter van de COZ. Dr. J.D.Th. Wassenaar, de nieuwe voorzitter, hield een lezing over 'Het orgel: "een hemelse heiligheid"? Noordmans en Van der Leeuw over het orgel en de organist'. Dhr. Roth vertelde over 'Orgeladvisering in een veranderend getij'. Tevens werd de heruitgave *Inleiding tot de orgel- bouw* (onder redactie van dr. Teus den Toom, met medewerking van Hans Brink, dr. Hans Fidom en Cees van der Poel) gepresenteerd. En natuurlijk werd het orgel bespeeld, door Sebastiaan 't Hart.

Organisatie

Het VKB-congres kreeg opnieuw de formule die sinds enkele jaren wordt toegepast. Na de algemene vergade- ring met hoofdzakelijk huishoudelijke aangelegenheden was er een congres met een sterk inhoudelijke program- ming. Niet alleen een hoofdinleiding, maar ook workshops na de pauze. Tijdens het congres was er gelegenheid voor de aanwezigen om op de beursvloer de stands van exposanten te bezoeken, het vakmanschap te bewonderen en informatie in te winnen. Een gewaar- deerd onderdeel van het VKB-congres.

De onderwerpen van de diverse workshops staan bij de

diverse thema's genoemd. Een workshop op het gebied van lokale organisatie was "Communicatie" van inleider de heer J. Schinkelshoek.

Ledenregistratie Protestantse Kerk in Nederland (LRP). Na een bewogen voorgeschiedenis is het project van de landelijke ledenregistratie in 2011 uitgerold. Het belang van het project voor de plaatselijke gemeenten was aanleiding om er in samenwerking met de kerk een plenaire workshop aan te wijden tijdens het VKB-con- gres. De nieuwe software moet een belangrijke rol gaan spelen bij de geldwerving van gemeenten en bij de pastorale zorg.

Kerkorde bij de tijd houden. De Protestantse Kerk in Nederland is enkele jaren bezig met het herzien van de kerkorde. De tijdsplanning voorziet erin de hele revisie tijdens de aprilsynode van 2012 af te ronden. In Kerkbeheer is er een serie artikelen gewijd aan de diverse veranderin- gen. In het begin van het traject heeft de VKB voorstellen aangeleverd om mee te nemen bij de herziening.

Provinciale afdelingen

Verenigingsaangelegenheden en inhoudelijke onderwerpen

Het hoofdbestuur van de Vereniging belegt periodiek besprekingen met de vertegenwoordigers van de provinciale afdelingen. In 2011 waren er twee bijeenkom- sten: op 12 maart en op 8 oktober.

Tijdens de bijeenkomsten was er onder meer aandacht voor verenigingsaangelegenheden als de website, de financiën en de versterking van de rol van Provinciale Afdelingen.

Naast zaken als het uitwisselen van de afdelingservarin- gen, kwamen er specifieke thema's aan de orde als de accountantscontrole van de jaarrekening, overheveling van diaconale gelden, de Landelijke Registratie Protes- tantse Kerk (LRP). Ook over de instandhoudingsubsidie van het BRIM werd van gedachten gewisseld. In 2011 zijn veel aanvragende kerken buiten de boot gevallen. Het jaar 2012 is een overgangsjaar met weinig kansen op subsidie, en de situatie vanaf 2013 is nog onduidelijk. Elke provinciale afdeling is vertegenwoordigd in het hoofdbestuur. Het belang hiervan is dat het hoofdbes- tuur daardoor geïnformeerd wordt over wat er op het grondvlak leeft. Bovendien geeft dat de hoofdbestuursle- den die tevens lid zijn van de provinciale afdelingen de gelegenheid het beleid van de VKB op afdelingsvergade- ringen e.d. toe te lichten. De afdelingen zijn namelijk een belangrijke schakel in het verenigingsleven.

Bestuurswisselingen

In *Friesland* overleed de heer W.H. van Gent uit Molkwe- rum. Hij was namens de classis Sneek lid van het alge- meen bestuur.

In *Zuid-Holland* heeft de heer G.J.M. de Jong zijn bestuursfunctie neergelegd.

In *Overijssel-Flevoland* is de heer drs. H. van der Wal uit Heino toetreden tot het bestuur.

In *Oost-Noord-Brabant en Limburg* is de heer G. van Es uit Loon op Zand toetreden tot het bestuur.

Afdelingsbijeenkomsten

Groningen: 31 maart 2011 te Haren was de ledenvergadering met als onderwerp "De kerkrentmeester en de spelregels". Inleiders waren de heren D.G. Bijl, erelid van de VKB, en T. Trox, gemeenteadviseur Kerkbeheer. Daarnaast werden er drie regioavonden belegd in het najaar, namelijk op 27 oktober (Tjamsweer), 8 november (Lutjegast) en 21 november (Sappemeer) met als onderwerp "Het gaat mis in onze gemeenten — wat kan de kerkrentmeester daar tegen doen?". Inleiders waren mevrouw dr. H.A. Maat, predikante van de Protestantse gemeente te Warffum (i.w.) en de heer dr. A.C. Meesters, predikant van de Protestantse gemeente te Scheemda.

Friesland: 4 april 2011 te Leeuwarden was de ledenvergadering met een inleiding door de heer R. Fluit over het onderwerp "Mensen en geld".

In het najaar waren er vier regiobijeenkomsten, namelijk op 24 oktober (Dokkum), 25 oktober (Sneek), 31 oktober (Franeker) en 1 november (Drachten). Op deze avonden werden vier onderwerpen behandeld. De heer G.A.J. van der Toorn, Kerkbalansadviseur, sprak over "Kerkbalans nieuwe stijl", de heer B. Prins, accountmanager buitendienst regio Noord van de Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) geeft een toelichting op SKG Collect, de heer J. Jongasma, directeur van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen in Friesland geeft een toelichting op de ontwikkelingen rondom het BRIM en de heer D. de Vries geeft als bestuurslid van de afdeling een toelichting op de uitkomsten van de gehouden enquête over de Friese begraafplaatsen.

Drenthe: 28 maart 2011 te Beilen was de ledenvergadering met als onderwerp "Kerk naar buiten" over het missionair kerk zijn. Inleider was ds. J.P. van Ark. Er waren twee regiobijeenkomsten, namelijk op 7 november (Sleen) en op 15 november (Diever). Inleider was de heer J.L. Bakker, gemeenteadviseur. Zijn inleiding had de titel: "Hoe blijven we een vitale gemeente".

Gelderland: 5 maart 2011 te Renkum was de ledenvergadering. Inleider was de heer A. Wolswinkel, gemeenteadviseur Kerkbeheer, over het onderwerp "De predikantsformatie in de gemeente anno 2011".

Er waren drie regiobijeenkomsten, namelijk: 23 november (Apeldoorn), 24 november (Doetinchem) en 29 november (Tiel). Door de Stichting Intermediair Kerkomroep Nederland (SIKN) en door de Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) werd respectievelijk informatie verstrekt over kerkdiensten via telefonie, kabel en/of internet, en over SKG Collect.

Utrecht: 14 maart 2011 te De Bilt was de ledenvergadering. Op deze avond werden vier onderwerpen behandeld. De heren M. Doornenbal en D. van Heteren van Stichting Intermediair Kerkomroep Nederland (SIKN) presenteerden de nieuwe mogelijkheden van kerkdien-

sten via telefonie, kabel en/of internet, De heer R. Krol van SBKG Utrecht vertelde over het ontstaan en het werkterrein van deze stichting, de heren ing. L. ten Hooven en W.C. den Dikken gaven presentaties over het Kantoor der Kerkelijke Goederen (KKG) en het Kantoor der Kerkelijke Administraties (KKA), en de heer R. Scheffers van Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) presenteerde SKG Collect.

Op 24 september herdacht de afdeling te Maarsse haar 75-jarig bestaan. Ds. H.J. van Wijnen hield een overdenking, dr. A.J. Plaisier, scriba van de Protestantse Kerk in Nederland hield een inleiding over aspecten van de visienota, onder de titel: "Minder middelen, meer kerk?!", en mr. P.A. de Lange, voorzitter van de vereniging, sprak een feestrede uit met de titel: "75 jaar 'Dienstbaar aan de Kerk'". De heer R.C. Robbertsen, Commissaris van de Koningin in de provincie Utrecht mocht het eerste exemplaar van het jubileumboek in ontvangst nemen.

Er waren drie regiobijeenkomsten, namelijk: 7 november (Loenen aan de Vecht), 15 november (Benschop) en 17 november (Leusden). Tijdens de bijeenkomsten werden vanuit het regionale college voor behandeling van beheerszaken (RCBB) en vanuit SBKG Utrecht toelichtingen gedaan op actuele zaken.

Noord-Holland: Op 15 november 2011 was er in Heemskerk een speciale avond om de problematiek van "Hand aan de Ploeg" te bespreken. Inleider was de heer H. te Pas, projectleider van Hand aan de Ploeg.

Zuid-Holland: 29 maart 2011 te Papendrecht was de ledenvergadering. De heer W. van den Brandt, deelprojectleider invoering LRP, hield een inleiding over: "LRP, wat is dat en wat kan ik er als gemeente mee? Hoe implementeer ik LRP in mijn gemeente?"

Er waren twee regiobijeenkomsten, namelijk: 7 november (Alphen aan den Rijn) en op 8 november (Papendrecht). Inleider was de heer H. Feenstra, directeur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland, over het onderwerp "De financiën van de Kerk – in relatie tot de plaatselijke gemeenten".

Zeeland: 7 april 2011 te 's-Gravenpolder was de ledenvergadering. De heer M.G.R. Barendrecht, lid van het dagelijks bestuur van de VKB, heeft een inleiding over "Rechtspositie van betaalde krachten en vrijwilligers en veiligheid van kerkgebouwen".

Er waren vijf regiobijeenkomsten, namelijk: 26 september ('s-Gravenpolder), 4 oktober (Grijpskerke), 5 oktober (Haamstede), 10 oktober (Terneuzen) en 27 oktober (Tholen). Tijdens de bijeenkomsten werd er gesproken over "Het vermogen van de kerk is van de volgende generatie". Begeleiding was aanwezig van de heren B. van Noord, projectleider samenwerking gemeenten, T. van Stuyvenberg, gemeenteadviseur en F. Groenleer, gemeenteadviseur Kerkbeheer.

Noord-Brabant-West: 13 april 2011 te Oudenbosch was de ledenvergadering. De heer H. te Pas, projectleider Hand aan de Ploeg besprak het onderwerp "Hand aan de Ploeg".

Er was één regiobijeenkomst op 11 oktober (Waalwijk).

Tijdens deze bijeenkomst hield de heer H. te Pas, projectleider Hand aan de Ploeg" een inleiding over dit thema, en werd er door de Stichting Intermediair Kerkomroep Nederland (SIKN) informatie verstrekt over kerkdiensten via telefonie, kabel en/of internet.

Oost-Noord-Brabant en Limburg: 17 november 2011 te Weert was de ledenvergadering. De heer S.J. Verstraten informeerde de aanwezigen vanuit Stichting Intermediair Kerkomroep Nederland (SIKN) over de mogelijkheden van kerkdiensten via telefonie, kabel en/of internet. De heer H. te Pas, projectleider Hand aan de Ploeg, houdt een presentatie over het onderwerp "Hand aan de Ploeg".

Bureauactiviteiten

Hieronder volgt een samenvatting van de meest relevante activiteiten die vanuit het Centraal Bureau van onze Vereniging te Dordrecht ten dienste van de plaatselijke gemeenten worden verricht.

Website

In 2011 is verder gewerkt aan het realiseren van een goed functionerende website. De website is een belangrijk stuk gereedschap in de realisatie van de VKB als kennisinstituut en dienstverlener.

Plaatselijke geldwerving

Net als in andere jaren heeft de Vereniging aan veel gemeenten materialen en drukwerk voor Kerkbalans geleverd. Een toenemend aantal gemeenten maakt gebruik van de mogelijkheid om voor actie Kerkbalans via het Centraal Bureau een maatwerkfolder met gemeente specifieke informatie te laten ontwikkelen. Eind 2011 hebben de gemeenten voor het eerst de actie Kerkbalans uitgevoerd met het nieuwe LRP. Dat leverde nogal wat problemen op. De landelijke kerk heeft toegezegd aan verbeteringen te werken.

Maandblad "Kerkbeheer"

In het afgelopen jaar was het maandblad Kerkbeheer opnieuw verenigingsorgaan met veel informatie over landelijke zaken - zoals de algemene vergadering - en de activiteiten van de provinciale afdelingen, naast vakblad

met veel inhoudelijke informatie over actuele zaken voor de kerkrentmeesters. In 2011 is besloten om Kerkbeheer in full color uit te gaan geven. Dat is inmiddels gerealiseerd per januari 2012. Ook is besloten om in 2012 een lezersonderzoek te houden.

Verzekeringen

Na de overdracht van de verzekeringen aan Marsh en Mercer verricht de VKB zelf geen verzekeringsactiviteiten meer als advisering, schademeldingen etc. De verzekeringen blijven voor de leden wel beschikbaar, onder meer via de volgende website: www.vkb-verzekeringen.nl.

Overige brochures en uitgaven

Ook in het afgelopen verslagjaar kon onze Vereniging colleges van kerkrentmeesters weer van dienst zijn met het geven van diverse uiteenlopende adviezen op het gebied van het kerkrentmeesterlijk beheer en de verstrekking van diverse uitgaven op het gebied van voorlichting aan de kerkrentmeesters en gemeenteleden. Daarnaast stelt onze Vereniging verschillende modelovereenkomsten, brochures op het gebied van veiligheid van de kerkelijke gebouwen, Arbozorg, risico-inventarisatie en -evaluatie, bedrijfshulpverlening, etc. aan haar leden beschikbaar. Veel van deze modellen zijn te downloaden (na ingelogd te zijn) van de website www.kerkrentmeester.nl.

Tenslotte geeft onze Vereniging de Handleiding ten dienste van kerkrentmeesters uit, waarin alle onderwerpen opgenomen zijn waarmee colleges van kerkrentmeesters in de dagelijkse praktijk te maken kunnen krijgen.

Onderscheidingen

Sinds vele jaren stelde de Vereniging draaginsignes en legplaquettes beschikbaar voor plaatselijke functionarissen die werkzaam zijn in een beheerfunctie van de gemeente waarvoor het college van kerkrentmeesters als zodanig een taak is toebedeeld. De criteria, die voor toekenning van draaginsignes en legplaquettes gelden, waren als volgt:

- legplaquette bij minimaal 15 functie jaren — vanaf 2012 insigne in brons (tot 25 jaar);
- zilveren draaginsigne bij minimaal 25 functie jaren;
- gouden draaginsigne bij minimaal 40 functie jaren; en
- gouden draaginsigne met briljant bij minimaal 50 functie jaren.

Geels Consultancy & Training

Beleggingsadviseur/vermogensbeheerder met jarenlange praktijkervaring adviseert en begeleidt kerkgenootschappen met betrekking tot beleggingsportefeuilles.

Laat uw portefeuille kritisch analyseren door een professional. Aandachtspunten: (verwacht) rendement, portefeuille-inhoud en daarbij behorende risico's en kosten.

Ook omtrent vast te stellen beleid met betrekking tot de beleggingsportefeuille.

Neem vrijblijvend contact op voor een afspraak: M.H.L. Geels via 0318-592772 of 06-55388111

Adviesbureau Kerkfusies

Notarieel jurist met veel ervaring, adviseert en begeleidt plaatselijke kerken in het notariële traject van vereniging (fusie) tot en met de notariële akte.

Info: mr. M.J. van Vliet-de Vos,
T: 071-5210272, 0625 020 352,
E: info@advieskerkfusies.nl,
www.advieskerkfusies.nl

Ook in dit verslagjaar werden weer vele onderscheidingen door het hoofdbestuur van de VKB aan plaatselijke functionarissen toegekend.

In 2011 is besloten om op veler verzoek in 2012 insignes uit te gaan reiken met het bekende Protestantse Kerk logo, voor functionarissen in de plaatselijke gemeenten die niet in een beheerfunctie werkzaam zijn (geweest). Het systeem sluit qua benodigde functie jaren aan op het systeem voor de beheerfuncties.

Organisatie

Hoofdbestuur

Het hoofdbestuur was per 31 december 2011 als volgt samengesteld:

M.G.R. Barendrecht, Maassluis
W.J. van Biezen, Sassenheim
Drs. J. la Croix, Rotterdam
Ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA, Leiden
Ir. D. Hoogendoorn, Eelde
H. Jonkvorst, Woudenberg
Mr. J. Kos, Hilvarenbeek
Mr. J.G.H. Krajenbrink, Oegstgeest
Mr. P.A. de Lange, Piershil
Drs. C. de Raadt, Bodegraven
J.C. Riemersma, Lunteren
Mr. A. Rigters, De Bilt
W.G. Roseboom, Nieuwegein
L. Spijk, Roodeschool
Mevr. E.J. Steensma-Dijk, Buitenpost
Prof.ir. M.J.L. Tiernego, Breda
Mevr. M.W. Volders, Beilen
D. de Vries AA, Menaldum
Drs. H. van der Wal, Heino
Drs. K. van de Wetering, Delft
Ir. B.P. de Wit, Sprang-Capelle

Ereleden:

D.G. Bijl, Haastrecht
Th.L. van Hazel, Oegstgeest
Drs. G. van Soest, Ede

Staf:

H.L. Roth, directeur
Drs. E. van Rijssen MBA, adjunct-directeur
M.V. van Poppel, office manager

In 2011 werd het bestuurslidmaatschap neergelegd per ultimo van het jaar door de heren W.J.J. Boot, Opperdoes en A. Geertse, 's-Gravenpolder. Het hoofdbestuur bedankt beide bestuurders voor het werk wat zij voor

onze Vereniging in het belang van haar leden hebben verricht.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur was per 31 december 2011 als volgt samengesteld:

Mr. P.A. de Lange, voorzitter
Mr. J.G.H. Krajenbrink, vice-voorzitter
Drs. C. de Raadt, secretaris
Ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA, penningmeester
W.G. Roseboom, 2^e secretaris/2^e penningmeester
Mevr. E.J. Steensma-Dijk, lid
M.G.R. Barendrecht, lid
Ir. B.P. de Wit, lid

Centraal Bureau

Het Centraal Bureau heeft het gehele jaar gewerkt met dezelfde personele samenstelling, namelijk: H.L. Roth (directeur), drs. E. van Rijssen MBA (adjunct-directeur), M.V. van Poppel (office manager), N.J.M. de Jong, R. Kersten en J. Zwep-Versteeg (administratieve medewerkers). De heer R.M. Belder blijft nog bij het Centraal Bureau betrokken als vrijwilliger. Tijdens de drukke periode voor Kerkbalans heeft de heer J. Doornik, kerkrentmeester uit Dordrecht, als vrijwilliger geholpen bij het verwerken van de bestellingen.

Tenslotte

Het hoofdbestuur is dankbaar voor het vele werk dat het afgelopen jaar is verzet door de bestuurders en de verschillende adviseurs van de Vereniging met ondersteuning van ons Centraal Bureau. Het hoofdbestuur zal alles in het werk blijven stellen om de leden van de Vereniging zo goed mogelijk van dienst te zijn, zodat zij op plaatselijk niveau in staat gesteld worden hun taak optimaal te vervullen.

Het hoofdbestuur spreekt de hoop uit dat de Heer van de Kerk onze Vereniging daarbij wil bijstaan en wij bidden dat Hij Zijn zegen aan het werk van onze Vereniging wil verbinden, zodat zij dienstbaar mag zijn aan de opbouw van de Kerk.

Mr. P.A. de Lange, voorzitter
Drs. C. de Raadt, secretaris

Dordrecht, 31 december 2011

Aldus vastgesteld in de vergadering d.d. 3 maart 2012 van het hoofdbestuur van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland.

Komt U bij ons kijken of komen wij naar U toe?
Op www.KANTINEMEUBILERING.nl
staan modellen- kleuren-prijzen van stoelen - tafels en kapstok.
Tel. 0183-505085

Op zoek naar Kaarslampen?
Mat, Helder, Goud, Tipkaars
Bestel nu uw kaarslampen Online
www.gloeilampenonline.nl
tel. 0314-363856

Nieuws uit de provincies

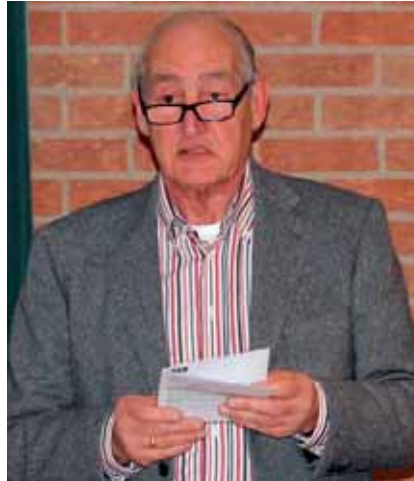
R.M. Belder

Vorig najaar hield de afdeling Gelderland drie regiobijeenkomsten (Apeldoorn, Doetinchem en Tiel) die totaal door bijna 50 kerkrentmeesters werden bezocht. Weliswaar was de opkomst in vergelijking met andere jaren matig, maar de inhoud van de onderwerpen die ter sprake kwamen en de wijze waarop daarover werd gediscussieerd was er niet minder door. Onderstaande samenvatting betreft de bijeenkomst in Tiel die op 29 november in wijkcentrum het Drumptse Hof werd gehouden.

De voorzitter van de afdeling, de heer J. Riemersma, opende de bijeenkomst met het lezen van een Bijbelgedeelte en ging vervolgens voor in gebed. Hierna gaf hij het woord aan de heer R. Scheffers, accountmanager buitendienst regio Zuid en West van de Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG).

Dienstbaar aan gemeente

De heer Scheffers hield een inleiding over de mogelijkheden die SKG Collect te bieden heeft en gaf de meerwaarde aan zowel voor de gemeente als voor het gemeentelid dat hiervan gebruik maakt. Dat SKG klantgericht werkt is sinds haar bestaan wel gebleken. Ook bij SKG Collect is dat het geval. In 2009 stelde het college van kerkrentmeesters van de hervormde gemeente Rijssen aan SKG een uitdagende vraag: of het mogelijk is met behulp van de website van de plaatselijke gemeente de verkoop van collectebonnen te stimuleren. Hiervoor zou de betaaldienst iDEAL gebruikt moeten worden. Op deze manier zouden gemeenteleden de collectebonnen niet alleen digitaal kunnen bestellen, maar ook via het betaalprogramma van hun eigen bank direct kunnen betalen. Hierdoor zou de tijdrovende procedure rond de

Afdelingsvoorzitter J. Riemersma.

bestelling van collectebonnen drastisch verkort kunnen worden.

Een uitdagende vraag, die bij meer kerkelijke gemeenten blijkt te leven. Mede naar aanleiding van deze vraag heeft SKG het product SKG Collect ontwikkeld. SKG Collect is te beschouwen als de webwinkel voor de kerkelijke gemeente. Deze webwinkel is heel makkelijk te koppelen aan de website van de plaatselijke kerk. In deze webwinkel kan men (net als in een kerkelijk bureau) collectebonnen of andere producten verkopen, bijvoorbeeld een boek of een cd met een opname van een kerkdienst.

Benadering gemeenteleden Kerkbalans

Eén van de voorwaarden om een succesvolle actie Kerkbalans te voeren, is het persoonlijk brengen en halen van de enveloppe bij de gemeenteleden. Het persoonlijk contact is daarvoor de beste oplossing. Gelukkig zien bijna alle gemeenten kans om daarvoor elk jaar weer Kerkbalanslopers te vinden. Maar er zijn helaas ook enkele gemeenten die daarin niet meer slagen. In dat soort gevallen kan SKG Collect een alternatief zijn. Dan kunnen kerkrentmeesters bezien of ze, naast de bestaande

methoden, ook gebruik maken van de mogelijkheden die de digitale geldwerving biedt. Om die reden heeft SKG ervoor gekozen in SKG Collect ook de mogelijkheid te scheppen om toezeggingen alsmede bijdragen en giften te doen. Niet alleen voor een specifiek doel, maar ook voor de vrijwillige bijdrage.

SKG is voordeliger

Sinds de zomer van 2010 is SKG Collect operationeel. Voordat SKG Collect officieel in gebruik werd genomen, hebben drie kerkelijke gemeenten (de hervormde gemeenten van Rijssen, Kampen en Hoogeveen) het product uitgebreid getest.

In de praktijk blijkt met name de mogelijkheid om collectebonnen digitaal te bestellen en te betalen een schot in de roos te zijn. De hervormde gemeente Rijssen meldde in het najaar van 2010 dat ruim 70 pct. van de collectebonnen digitaal besteld worden en dat met behulp van iDEAL betaald wordt.

De heer Scheffers wees in zijn inleiding in Tiel op de vele voordelen die SKG Collect te bieden heeft. De kosten bedragen € 18,50 per maand, vermeerderd met transactiekosten die bij SKG ook veel lager liggen in vergelijking met andere banken. SKG heeft overigens een interessante aanbieding, namelijk dat wanneer SKG Collect als een project van 3 jaar wordt beschouwd, SKG de abonnementskosten voor de eerste 2 jaar voor haar rekening neemt. Het is in dit verband uiteraard wel de bedoeling dat het college van kerkrentmeesters alle bancaire zaken, die het nu bij een plaatselijke bank laat verrichten, in het vervolg door SKG laat doen. Maar ook de tarieven die SKG hiervoor hanteert zijn gunstiger dan die andere banken berekenen.

Tenslotte wees de heer Scheffers op ►

de website www.skgcollect.nl, waar men meer informatie kan vinden over SKG Collect.

Kerkomroep

Na de pauze hield de heer J. Verstraten van de Stichting Intermediair Kerkomroep Nederland (SIKN) een inleiding over de mogelijkheden die SIKN aan de kerkelijke gemeenten te bieden heeft. Een samenvatting van de inleiding van de heer Verstraten, die de afgelopen maanden ook voor de afdelingen Noord-Brabant-West en Oost-Noord-Brabant en Limburg een inleiding verzorgde, is opgenomen in "Kerkbeheer" van december 2011.

Hierna beantwoordde de heer Verstraten vele vragen waarbij hij de aanwezigen voor meer informatie verwees naar de website www.sikn.nl. Tenslotte bedankt de voorzitter beide inleiders voor hun inbreng in deze regiobijeenkomsten en sloot hij de bijeenkomst na het gezamenlijk uitgesproken "Onze Vader".

■ Boek over Pieterskerk Leiden

Het Reformatorisch Dagblad van 13 december 2011 meldt dat er de laatste jaren veel onderzoek gedaan is naar de geschiedenis van de Pieterskerk van de protestantse gemeente Leiden. Ook bij de laatste restauratie werd er veel bouwhistorische informatie verzameld. Alle informatie die het onderzoek opleverde, is nu gebundeld in een lijvig boek dat recent is verschenen bij uitgeverij Waanders (ISBN 978 90 7818 7) "De Pieterskerk in Leiden. Bouwgeschiedenis, interieur en gedenktekens".

In 1211 werd begonnen met de bouw van een kapel, die later uitgroeide tot de hoofdkerk van de protestanten. Het gebouw onderging in de afgelopen eeuwen vele veranderingen, aldus het boek.

■ Helft van kerken heeft nu andere bestemming

Het Reformatorisch Dagblad van 7 december 2011 vraagt zich af of we in de toekomst nog Kerst in traditionele kerkgebouwen vieren. Duizenden kerken veranderden in de afgelopen jaren van bestemming en die ontwikkeling zet zich door. Van

KERK & GEMEENTE 2012

vrijdag 30 en zaterdag 31 maart 2012
Jaarbeurs Utrecht

Kerk en Gemeente, dé beurs voor heel kerkelijk Nederland!

Ontmoetingsplaats voor breed kerkelijk Nederland

Kerk & Gemeente is dé landelijke ontmoetingsplaats voor kerkelijk werkers en leveranciers voor kerken. De beurs richt zich op alle kerken en christelijke gemeenten in Nederland. Bezoek deze beurs als predikant, voorganger, pastoor, koster of beheerder. Of samen met uw kerkenraad, commissie voor kinder- en jeugdwerk, evangelisatie, pastoraat, nieuwbouw, etc.

Uitgebreide informatie op www.kerkengemeente.nl
Op www.kerkengemeente.nl vindt u alle beursinformatie en kunt u zich ook aanmelden voor de nieuwsbrief.

- * Gratis toegang na voorregistratie
- * Breed exposanten aanbod
- * Uitgebreid beursprogramma

- ** workshops
- ** bedrijfspresentaties
- ** muziek, optredens en debatten

Bezoek aan Kerk & Gemeente is na voorregistratie gratis!
Bezoek de site voor de voorwaarden.

www.kerkengemeente.nl

de 19.000 kerkgebouwen die Nederland ooit telde, waaronder ook begrepen ziekenhuis-, klooster- en begrafeniskapellen, heeft minder dan de helft nog de oorspronkelijke functie. Veel kerken hebben een nieuwe functie gekregen als woning, bejaardencomplex, warehouse of galerie. Per jaar worden er volgens directeur mev. M. Bosschert van het Amsterdamse adviesbureau Reliplan 40 tot 50 kerkgebouwen verkocht. Reliplan begeleidt al twintig jaar kerkbesturen die zich genoodzaakt zien om afstand te doen van soms eeuwenoude gebouwen, maar toch enige invloed willen hebben op de toekomstige bestemming. Zij is een verklaard tegenstander van slopen. "Dat is helemaal niet nodig en het gebeurt tegenwoordig ook weinig meer, want er zijn belangstellende kopers genoeg die zo'n kerkgebouw weer economisch rendabel kunnen maken".

Voor de Martinuskerk in Oosterzee heeft Reliplan niet minder dan 22 gegadigden en voor de gereformeerde kerk van Arum, die net te koop staat, wordt minstens zo veel interesse verwacht. "Dat zijn heel courante objecten. Onze kracht is dat we een groot adressenbestand hebben met mogelijke gegadigden, zodat we geïnteresseerden gericht kunnen benaderen. We zoeken vooral kopers die de publieke functie van het gebouw in stand willen houden, want als het naar een particulier gaat die dat niet wil, komt niemand meer in zo'n kerkje.

Op zaterdag 17 december 2011 was er een open dag voor potentiële kopers in de gereformeerde kerk van Arum. In de advertentie staat dat de kerk geschikt is als woon- en werkruimte en dat het gebouw in verband met de federatieve samenwerking met de protestantse gemeente van Arum-Kimswerd per 1 januari 2012 wordt afgestoten. De vraagprijs is € 225.000. Dat is ook het geval met de Martinuskerk te Oosterzee, eigendom van de protestantse gemeente Echtenerbrug-Oosterzee. Deze gemeente ziet zich genoodzaakt om als gevolg van dalend ledental één van de drie kerkgebouwen af te stoten. De vraagprijs is € 285.000. De komende maanden zullen er nog vijf Friese kerkjes te koop komen, aldus het Reformatorisch Dagblad.

“Verhoging preekbeurtenvergoeding is niet uit te leggen!”

Met stijgende verbazing hebben wij kennis genomen van de enorme verhoging van de vergoeding voor een preekbeurt: namelijk van € 100 naar € 118, een verhoging van 18 pct.! En dat juist in deze tijd. Bedoelde verhoging was al eerder aangekondigd, maar wie de argumentatie nog eens naleest in het ingezonden stuk in het januari nummer van “Kerkbeheer” vraagt zich af hoe zo iets mogelijk is. Het komt op ons over als dat men nu eerst op basis van een of ander onderzoek tot de conclusie komt dat een gastpreekbeurt 4 uren arbeid vergt en dan vervolgens de vergoeding maar gelijk optrekt op basis van een uurtarief. Jarenlang was er kennelijk een situatie waarin te weinig uren zijn gehonoreerd.

Tot voor kort was er sprake van een vaste vergoeding van € 80; in 2011 is deze verhoogd naar € 100 en een jaar later wordt het € 118. Even afgezien van de onderliggende argumentatie: dit is toch niet uit te leggen! Ja, hoor je dan vanuit de Protestantse Kerk: deze vergoeding is maar een kleine kostenfactor en valt best te overzien. Voor onze plaatselijke gemeenten gaat het dan al gauw om enkele duizenden euro's extra per jaar! Waarom niet gekozen voor een jaarlijkse (inflatie)aanpassing vanaf 2011?

Waar we ons het meest aan hebben gestoord is de bewering dat gemeenten andere middelen hebben om hun financiële zorgen tegemoet te treden. In een blad dat o.a. vol staat over afstoten of herbesteding van kerkgebouwen en teruglopende inkomsten van gemeenten lijkt ons dit niet steekhoudend. Natuurlijk gaat het bij financiën om een afweging van belangen. Maar wie stelt dat de preekbeurtenvergoeding voor steeds meer (deeltijd) predikanten een onderdeel vormt van het noodzake-

lijk inkomen gaat voorbij aan actuele ontwikkelingen. Waar de werkgelegenheid helaas ook onder predikanten afneemt kunnen zij in een situatie terecht komen dat zij de bakens moeten verzetten.

Tot slot. De VKB heeft de naam nogal kritisch te zijn inzake de kerkelijke financiën, ook t.a.v. de Protestantse Kerk. Wij hadden zonder meer verwacht dat de VKB hier een actievere houding zou hebben ingenomen. Dat stelt ons teleur!

J. Bloemendaal en P. Hoogland, resp. voorzitter van het college van kerkrentmeesters van de gereformeerde kerk te Pijnacker en penningmeester van het college van kerkrentmeesters van de hervormde gemeente te Pijnacker (die bovenstaand ingezonden stuk op 26 januari jl. op persoonlijke titel aan de redactie aanboden).

Naschrift van de redactie: de schrijvers van bovenstaand ingezonden stuk reageren op een ingezonden stuk van mevrouw mr. drs. P.J.E. van den Bosch, in “Kerkbeheer” van januari jl. over de verhoging van de vergoeding voor preekbeurten. Mevr. Van den Bosch is hoofd Human Resource Management (HRM) van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland. Zij lichtte in haar bijdrage, namens het Georganiseerd Overleg Predikanten, de recente nieuwe verhoging van de preekbeurtenvergoeding toe.

De redactie van “Kerkbeheer” is van mening dat een discussie over dit onderwerp in dit maandblad moet kunnen worden gevoerd. Daarom heeft zij ruimte gegeven aan de toelichting namens het Georganiseerd Overleg. Vanuit het hoofdbestuur wordt hieronder een reactie gegeven door de heren M.G.R.

Barendrecht en H. Jonkvorst, die betrokken zijn bij het Georganiseerd Overleg. Zie voor deze materie ook de Voorzitterskolom in dit nummer.

De heren Bloemendaal en Hoogland uit Pijnacker zijn van mening dat de verhoging van de preekbeurtenvergoeding te fors is. Ze reageren daarmee op de ingezonden toelichting vanuit het Georganiseerd Overleg Predikanten (GOP) in het januarinummer van “Kerkbeheer”.

Het grootste pijnpunt lijkt echter de mogelijkheid van kerkelijke gemeenten om de financiële zorgen tegemoet te treden. Dat is namelijk het punt waar men zich het meest aan heeft gestoord in de genoemde toelichting. Niemand zal ontkennen dat het een pijnlijk proces is om terugloop het hoofd te bieden. Je vecht ervoor om alles te kunnen betalen of om levensvatbaar te blijven als gemeente, en dan word je weer geconfronteerd met tegenvallers. De tekst in de toelichting over de andere middelen die gemeenten hebben om hun financiële zorgen tegemoet te treden is inderdaad te stellig. Die moet je lezen als “Gemeenten moeten op zoek naar andere middelen om hun financiële zorgen tegemoet te treden, bijvoorbeeld (..)” De werkgelegenheid van predikanten loopt terug, dat is helder. Het is echter geen kerkelijk beleid om dat te vertalen in lagere traktementen. Dat is een andere discussie.

Als gevolg van de kerkvereniging in 2004 zijn de kerkeigen regelingen geïntegreerd en aangepast. Ook maatschappelijke ontwikkelingen zijn vertaald in de regels, bijvoorbeeld waar het gaat om arbeidsongeschiktheid, werkloosheid en ziekte. Een lange reeks van aanpassingen was het gevolg. Ook deze verandering is nog een aanpassing van de systematiek, omdat er geen afspraak lag onder het oude tarief. ►

De oude 150 gulden van voor de euro, hebben nog lang dienst gedaan als de € 68.

De indruk bestaat dat niet zozeer het feitelijke bedrag, maar meer de timing een rol speelt bij de reacties die er zijn. In tijden van crisis kan dit niet. De heren Bloemendaal en Hoogland schrijven ook: "En dat juist in deze tijd". Dat vertroebelt de discussie. Is de feitelijke vergoeding echt te hoog, of zijn alle verhogingen vandaag omstreden? Het besluit is al in 2010 genomen. Het zou wat gemakkelijk zijn om te zeggen: "met de kennis van vandaag (..)" De verhoging gaat ook niet op dezelfde voet door, maar loopt vanaf nu mee met de indexatie van het uurtarief.

Het standpunt van de VKB is niet af te leiden uit de ingezonden toelichting. De VKB informeert de leden en biedt podium aan het geven van aanvullende informatie over een onderwerp wat in het nieuws is. Leden zijn prima in staat om een eigen mening te vormen. Als belangenbehartiger is de VKB uiteraard wel degelijk betrokken bij het wel en wee van de leden. Dat betekent niet een publieke kritische houding ten aanzien van elk deelaspect van de kerkelijke financiën, maar wel het bewaken van de grote lijnen. Gelet op de representativiteit van de Vereniging is de VKB door middel van voordracht betrokken bij het Georganiseerd Overleg Predikanten. Ondergetekenden zijn beiden lid van het hoofdbestuur van de VKB en voorgedragen door de Vereniging om te participeren in de delegatie namens de kerk.

M.G.R. Barendrecht

H. Jonkvorst

Kalender voor kerkrentmeesters

Om de kerkrentmeesters behulpzaam te zijn, worden hieronder enkele activiteiten vermeld die in de komende tijd de aandacht van de kerkrentmeesters nodig hebben.

Maart:

- Bedanken van de gemeenteleden voor de toegezegde bijdrage voor Kerkbalans 2012 door een publicatie in het kerkblad, waarin een overzicht is opgenomen van de eerste meer definitieve resultaten van de actie.
- Inzenden van de inlichtingenstaat van de actie Kerkbalans 2012 aan de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (Postbus 176, 3300 AD Dordrecht).
- Activeren van de gemeente voor de Paascollecte.
- Bespreking van de cijfers van de voorlopige jaarrekening 2011 in het college van kerkrentmeesters.
- Betaling aandeel centrale kas.
- Na 1 april en vóór 1 september aanvragen indienen bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) in het kader van subsidieregelingen.

April:

- Tussenrapportage in het kerkblad over het verloop van de actie Kerkbalans [hoeveel toezeggingen t.o.v. vorig jaar, hoe verlopen de betalingen t.o.v. toezeggingen van januari. Moeten er, wanneer de toezeggingen soms onder het verwachte niveau blijven, op beleidsniveau (kerkenraad) bijstellingen plaatsvinden?].
- Jaarrekening 2011 die door het college van kerkrentmeesters is opgesteld, bespreken in de kerkenraad.
- Bezoek algemene vergadering van het VKB-Congres op 21 april te Ede.
- Betaling aandeel centrale kas.
- Indien kerkelijke gebouwen aan derden worden verhuurd: besluiten over huurverhoging per 1 juli.

■ Voorjaarsvergadering afdeling Groningen

Op 26 april a.s. houdt de afdeling Groningen haar voorjaarsvergadering in "De Kerkboerderij", Oude Middelhorst 24 te Haren. De vergadering begint om 19.45 uur. Voor de pauze zullen er twee inleidingen worden gehouden. Mr. J. Broekhuizen, secretaris van de Commissie Kerkelijke Gebouwen van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO-K), behandelt het onderwerp "Ontwikkelingen in het (erfgoed)beleid van de (rijks)overheid", terwijl ir. D. Hoogenboom, lid van het hoofdbestuur van de VKB en lid van het CIO-K, het onderwerp "Stappenplan om te komen tot de keuze van het kerkge-

bouw" behandelt.

Na een gedachtewisseling over deze onderwerpen is er een pauze, waarna een aantal huishoudelijke zaken aan de orde komt. De vergadering begint om 19.45 uur.

De Federatie Instandhouding Monumenten (FIM), waarbij vrijwel alle koepels zijn aangesloten die met de zorg voor monumenten te maken hebben, heeft op 20 januari jl. in een brief aan staatssecretaris Zijlstra haar visie gegeven op de toekomst van de huidige instandhoudingsregeling monumenten (BRIM).

De FIM wijst erop dat de dagelijkse praktijk aangeeft dat een reguliere geldstroom voor de instandhouding van monumenten effectiever werkt dan incidentele restauraties. Dit met de nadrukkelijke kanttekening dat continuïteit daarbij van wezenlijk belang is. Panden die ooit gerestaureerd zijn dienen verankerd te worden in een instandhoudingsregeling, omdat anders sprake is van desinvestering wanneer het betreffende pand bij ontbrekende middelen en daaruit volgend het stagneren van planmatig onderhoud in de toekomst weer een restauratiebehoefte gaat vertonen.

De laatste verdeling van de BRIM-middelen, maar ook alle daarnaar gedane onderzoeken geven aan dat het nu beschikbare bedrag van € 51 miljoen een absoluut minimum is voor het onderhoud van de door het Rijk aangewezen monumenten. De FIM pleit ervoor dat dit budget op reguliere basis in stand blijft. Bezuinigingen op monumenten zouden de rijksoverheid per saldo geld kosten. Een doorrekening van het Centraal Planbureau geeft aan dat voor elke euro die de overheid

Kerkgebouw van de protestantse gemeente Leermens Gr.

in het monumentenbehoud investeert € 1,50 terugvloeit in de staatskas. Daarnaast stimuleert een financiële bijdrage van de rijksoverheid monumenteigenaren om zelf ook te investeren in restauratie of onderhoud van het monument.

FIM onderschrijft de noodzaak om een nieuw generiek toekenninginstrument te ontwikkelen, want de traditionele criteria voor subsidieabele kosten zijn voor jaarlijkse toekenning van kleine budgetten onnodig gecompliceerd. Het hantieren van een percentage van de herbouwwaarde lijkt een goede basis voor een generieke regeling. Alle onderzoeken wijzen uit dat de nu beschikbare € 51 miljoen ontoereikend is om op langere termijn het monumentenbezit in goede staat te

houden. De relatie tussen een tekort aan middelen op rijksniveau en de restauratiebehoefte, leidt er naar de mening van FIM toe dat een incidentele restauratie-inspanning op rijksniveau geleverd moet worden.

Samenvattend stelt FIM dat zij het streven naar een effectievere instandhoudingsregeling ondersteunt, maar dat kan niet met het huidige budget van € 51 miljoen. Bezuinigingen door de overheid op het beschikbare budget kosten de overheid geld en FIM wenst ten principale geen enkele monumentencategorie uit te sluiten van ondersteuning. Tenslotte pleit FIM voor de instandhouding van een landelijke restauratieregeling, aldus de brief van FIM.

■ Voorstel contributie 2012

Het bestuur van de VKB stelt voor om de contributie in 2012 een geringe verhoging te laten ondergaan. Voor de kleine(re) gemeenten betekent dit een verhoging van € 4 tot € 5. Verwezen wordt naar het hiernaast afgedrukte contributievoorstel voor 2012.

ledental gemeente	contributie 2011	voorstel 2012
tot 500	€ 117	€ 121
tot 1000	€ 168	€ 173
tot 2000	€ 219	€ 226
tot 3000	€ 269	€ 277
tot 4000	€ 320	€ 330
tot 5000	€ 366	€ 377
vanaf 5000	€ 417	€ 430

Jaarrekening 2011 VKB

Aan de leden van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De in het maandblad "Kerkbeheer" opgenomen samengevatte jaarrekening, bestaande uit de balans per 31 december 2011 en de resultatenrekening met bijbehorende toelichting, zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland te Dordrecht per 23 februari 2012. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 23 februari 2012.

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven". Het kennisnemen van de samengevatte jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland te Dordrecht.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van een samenvatting van de gecontroleerde jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven".

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, "Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is de samengevatte

Activa	BALANS PER 31 DECEMBER 2011 (na resultaatbestemming)		
	31.12.2011 €	31.12.2010 €	
VASTE ACTIVA			
Immateriële vaste activa	12.663	0	
Materiële vaste activa	10.025	2.540	
Financiële vaste activa	9.895	0	
	<u>32.583</u>	<u>2.540</u>	
VLOTTENDE ACTIVA			
Voorraden	11.362	15.647	
Vorderingen	245.938	126.184	
Kas- en banksaldi	204.060	332.639	
	<u>461.360</u>	<u>474.470</u>	
Totaal activa	493.943	477.010	
	=====	=====	
Passiva			
ALGEMENE RESERVE	324.170	293.110	
VOORZIENINGEN	9.877	0	
KORTLOPENDE SCHULDEN			
Belastingen	54.543	49.247	
Crediteuren	105.353	134.653	
	<u>159.896</u>	<u>183.900</u>	
Totaal passiva	493.943	477.010	
	=====	=====	
RESULTATENREKENING OVER 2011			
	Rekening	Begroting	Rekening
Netto omzet	2011	2011	2010
	€	€	€
Contributie	292.203	290.000	290.451
Kerkbalans	307.905	340.000	328.281
Kerkbeheer	105.213	108.000	111.131
Oorkonden/Insignes	38.417	38.000	39.009
Overige publicaties/diensten	13.603	10.000	11.735
Verzekeringen (premies)	0	0	437.316
Vergoeding verzekeringen	63.541	70.000	0
Overig omzet	47.525	19.000	35.128
Totaal netto omzet	868.406	875.000	1.253.051

jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland te Dordrecht in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 "Organisa-

ties zonder winststreven".

Dordrecht, 23 februari 2012

Verstegen accountants en adviseurs

Was getekend,
drs. T. van der Heiden RA

Af: Inkoopkosten			
Kerkbalans	142.000	172.000	177.308
Kerkbeheer	87.872	90.000	101.129
Oorkonden/insignes	16.002	20.000	21.469
Overige publicaties/diensten	16.484	3.000	12.326
Verzekeringen	0	0	364.045
Totaal inkoopkosten	262.358	285.000	676.277
	=====	=====	=====
Bruto marge	606.048	590.000	576.774
Af: Overige kosten			
Salarissen	359.790	353.000	373.942
Bestuurskosten	61.974	81.000	92.322
Huisvestingskosten	51.685	53.000	50.912
Apparaatskosten	95.591	95.000	96.527
Bankkosten	1.812	2.000	1.948
Afschrijvingen	8.210	5.500	4.343
Totaal overige kosten	579.062	589.500	619.994
	=====	=====	=====
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	26.986	500	-43.220
Rente	5.350	4.000	4.184
Bijzondere baten	15.685	0	0
Bijzondere lasten	16.961	0	0
Totaal bijzondere baten/lasten	-1.276	0	0
	-----	-----	-----
Netto resultaat	31.060	4.500	-39.036

van 2010 (en, parallel daaraan, vermindering van het banksaldo met een vergelijkbaar bedrag). Door vertragingen in de aflevering van materialen bij gemeenten konden de facturen voor de actie Kerkbalans voor een belangrijk deel niet meer in 2011 worden geïnd. Verder werd dit jaar de jaarlijks ontvangen rente (per 1 januari over het voorafgaande jaar) van ruim € 5.000 niet als banksaldo maar als vordering geboekt.

Toelichting op de resultatenrekening

De resultatenrekening is dit jaar anders ingericht dan voorgaande jaren met het oog op een betere transparantie: netto omzet — inkoopkosten = bruto marge — overige kosten = resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening — rente — bijzondere baten/lasten = netto resultaat.

Netto omzet

- De contributie is iets hoger dan begroot, vanwege meevallend ledenverlies.
- De omzet Kerkbalans is veel lager dan begroot, gevolg van invoering van een andere druktechniek en vermindering van het aantal leveranciers hetgeen tevens lagere logistieke kosten betekent. Deze kostenverlaging is deels doorgegeven aan de gemeenten. Rekening houdend met de extra omzet van de Inspiratiekrant (een nieuw Kerkbalansproduct) à ca. € 10.000 daalden de kosten die aan gemeenten worden doorberekend met ruim € 30.000.
- De opbrengst van Kerkbeheer daalde met € 6.000, vooral vanwege minder advertentieinkomsten.
- De overige omzet steeg ten opzichte van 2010 met ca. € 12.000, vooral vanwege de toename van de opbrengsten standhuur tijdens het jaarlijkse VKB-congres.

Inkoopkosten

Door scherpere condities bij leveranciers, evenals door de hierboven genoemde verbeteringen in het Kerkbalansproces, daalden de inkoopkosten sterker dan de opbrengsten van Kerkbalans, ►

■ Verslag van het Hoofdbestuur

Over het boekjaar 2011 behaalde de Vereniging een winst van € 31.060 waar in het vorige boekjaar nog een verlies van € 39.036 werd geleden. De verbetering van het resultaat met € 70.000 verdient wel enige relativeering: In 2011 werd per saldo € 9.500 ontvangen aan, bij het opstellen van de jaarrekening 2010, nog niet bekende inkomsten over 2010. Daarmee rekening houdend is de resultaatsverbetering ca. € 60.000. Ook zijn in 2010 € 13.000 kosten voor bijzondere bijeenkomsten gemaakt; daartegenover staat dat in 2011 een voorziening is getroffen voor verenigingsactiviteiten die het gevolg zijn van de gebeurtenissen in 2011. Het "structurele" resultaat over 2011 kan dan worden geraamd op een kleine € 19.000 (namelijk € 31.060 — € 9.500 — € 13.000 + € 10.000). Toch altijd nog aanmerke-

lijk meer dan begroot. Dit goede resultaat kan vooral worden toegeschreven aan kostenbesparingen over een breed scala van verenigingsactiviteiten.

De winst wordt toegevoegd aan de algemene reserve, die hiermee weer wat herstelt van de in de afgelopen jaren genomen verliezen.

Toelichting op de balans

De balans per 31-12-2011 laat een stijging zien van de vaste activa, als gevolg van de aanschaf van nieuwe hard- en software medio 2011. Bovendien werd de bankgarantie voor de huur van het kantoorpand Singel 271D geactiveerd (tot dit jaar werd dit bedrag verantwoord onder Kas- en banksaldi). Daarnaast valt de ontwikkeling van de vorderingen op: een quasi verdubbeling ten opzichte

Kerkbeheer en oorkondes/insignes, waardoor de marge met ruim € 16.000 verbeterde.

Overige kosten

De meeste kosten (m.u.v. niet beïnvloedbare kosten) zijn aanmerkelijk lager dan in 2010. Salarissen daalden onder andere vanwege de pensionering van een collega in 2010 (t/m mei 2010 nog op de loonlijst) en minder uitbetaalde overuren en inhuur-uren. De bestuurskosten (naast niet gemaakte kosten voor bijzondere bijeenkomsten, zie hierboven) daalden door gebruikmaking van minder kostende vergaderlocaties.

De bijzondere baten hebben betrekking op subsidies, in 2011 ontvangen, die zijn verstrekt over activiteiten in 2010. De bijzondere lasten betreffen nagekomen facturen, betrekking hebbend op diezelfde activiteiten, alsmede op de getroffen voorziening voor verenigingsactiviteiten.

Vooruitblik 2012

De begroting 2012 is vastgesteld in de vergadering van het hoofdbestuur op 26 november 2011. Zij wordt gepubliceerd in het maartnummer van Kerkbeheer en wordt besproken in de Algemene Vergadering van 21 april 2012 waarin tevens de hoogte van de contributie voor het jaar 2012 zal worden vastgesteld.

Bestuurssamenstelling

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is werkzaam ten behoeve van de kerkrentmeesters in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB kent een decentrale organisatie met een bestuur dat is opgebouwd vanuit besturen van provinciale afdelingen, die een afvaardiging in het hoofdbestuur aanwijzen. Het hoofdbestuur bestond aan het einde van het verslagjaar uit 21 personen; naast de afdelingsvertegenwoordiging worden tevens personen op basis van specifieke deskundigheden uitgenodigd in het HB zitting te nemen. Er is een dagelijks bestuur dat vooral als taak heeft de agenda van het hoofdbestuur voor te bereiden. In het verslagjaar fungeert als voorzitter mr. P.A. de Lange, als secretaris drs. C. de Raadt en als penningmeester ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA.

Begroting VKB 2012

	Begroting 2012 €	Reeel 2011 €
Netto omzet		
Contributie	295.000	292.203
Kerkbalans	294.000	307.905
Kerkbeheer	100.000	105.213
Oorkonden/Insignes	48.000	38.417
Overige publicaties/diensten	12.000	13.603
Verzekeringen (premies)	0	0
Vergoeding verzekeringen	44.000	63.541
Overig omzet	32.000	47.525
	-----	-----
Totaal netto omzet	825.000	868.406
	=====	=====
Af: Inkoopkosten		
Kerkbalans	129.000	142.000
Kerkbeheer	74.000	87.872
Oorkonden/insignes	27.000	16.002
Overige publicaties/diensten	3.000	16.484
Verzekeringen	0	0
	-----	-----
Totaal inkoopkosten	233.000	262.358
	=====	=====
Bruto marge	592.000	606.048
	=====	=====
Af: Overige kosten		
Salarissen	369.000	359.790
Bestuurskosten	75.000	61.974
Huisvestingskosten	54.000	51.685
Apparaatskosten	90.000	95.591
Bankkosten	2.000	1.812
Afschrijvingen	6.000	8.210
	-----	-----
Totaal overige kosten	596.000	579.062
	=====	=====
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	-4.000	26.986
Rente	4.000	5.350
Bijzondere baten	0	15.685
Bijzondere lasten	0	16.961
Totaal bijzondere baten/lasten	0	-1.276
	--	-----
Netto resultaat	0	31.060
	=	=====

Dordrecht, 23 februari 2012

Mr. P.A. de Lange, voorzitter
Ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA,
penningmeester

Kerkrentmeester anno 2020?!

Hoofdinleiding

Zicht op maatschappelijke ontwikkelingen

Paul Schnabel.

Tijdens de algemene vergadering van 21 april a.s., die voor de vijfde achtereenvolgende maal in de vorm van een congres wordt gehouden, staat de toekomst van onze Kerk centraal, waarbij maatschappelijke ontwikkelingen een belangrijke rol spelen. Zicht op deze maatschappelijke ontwikkelingen heeft het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Prof. dr. Paul Schnabel (1948), socioloog, is directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau en Universiteitshoogleraar aan de Universiteit Utrecht. Hij is columnist van NRC-Handelsblad, Het Financieele Dagblad en de 'Maarten'. Bestuurlijk is hij o.a. actief in het Museum Catharijneconvent, Museum Bredius, Museum Boijmans van Beuningen, Managementcentrum VNO-NCW De Baak, de Stichting Praemium Erasmianum, het Forum Stedelijke Vernieuwing en hij is commissaris van Shell Nederland.

Vanaf 2006 rekent de Volkskrant hem tot de top twintig van invloedrijkste Nederlanders. In 2010 ontving hij de Academiepenning van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen.

Paul Schnabel, Kort gehouden. Columns over welzijn en welvaart in Nederland. Het Financieele Dagblad/Uitgeverij Business Contact, 2004. 319 blz.

Paul Schnabel, Land in zicht - Amsterdam, Business Contact/Het Financieele Dagblad, 2007. 151 blz.

Paul Schnabel, Kijken tussen de oren. Psychische Gezondheid in Proefschriften 1984-2008' Utrecht, Fonds Psychische Gezondheid, 2008. 263 blz.

Paul Schnabel, Rare jaren - Amsterdam, Business Contact/Het Financieele Dagblad, 2012. 190 blz.

Zicht op ontwikkelingen in de Kerk

Ds. Willem (Wim) Bertus Beekman.

Verder zal ds. W.B. Beekman, o.a. voormalig preses van de generale synode van de Nederlandse Hervormde Kerk en nu gemeentepredikant in Molkwerum en Warns (Fr.), een inleiding houden over de ontwikkelingen in de kerk met het oog op de toekomst. Tijdens zijn studieverlof in de zomer van vorig jaar, heeft ds. Beekman over de problematiek van de kleine gemeenten studie verricht en daarvan een studieverlag gemaakt met als titel "Leve de dorpskerk". Hij is ervan overtuigd geraakt dat de kleine dorpskerk zeker toekomst heeft, maar enkel en alleen wanneer deze zich blijft verbinden met de

lokale dorpsgemeenschap. Hij gelooft niet in grote regionale kerkelijke verbanden op het platteland, want bovenplaatselijke kerkelijke verbanden hebben de neiging de kerkelijke gemeenten in de dorpen te laten verdampen.

Persoonlijk

Ds. Willem (Wim) Bertus Beekman is in 1956 in Ede geboren. Is gehuwd, heeft drie kinderen en twee Kleinkinderen. Is sinds 2005 predikant (75 pct.) van de hervormde gemeente te Molkwerum en de protestantse gemeente te Warns, Skarl en Laaxum. Voordien was hij o.m. predikant, senior consultant in de onderwijsdienstverlening.

Opleiding

2002	Allround Mediation Opleiding
1974-1982	Studie Theologie aan de R.U. te Utrecht
1968-1974	Gymnasium β te Ede

Diverse functies in de kerk en in de kerkelijke context

- 2010-heden Lid Generaal College voor de Kerkorde
- 2009-2010 Voorzitter Commissie Evaluatie Kerkorde van de Generale Synode
- 2008-heden Bestuurslid Stichting Kantoor Kerkelijke Administraties/Goederen (KKA-KKG)
- 2007-heden Lid Regionaal College voor het Opzicht (Friesland)
- 1998-2003 Preses College Visitatoren Provinciaal (Friesland)
- 1994-1998 Preses Generale Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk
- 1994-2000 Lid Commissie Kerkordelijke Aangelegenheden van de Generale Synode der Nederlandse Hervormde Kerk
- 1990-1998 Lid Generale Synode der Nederlandse Hervormde Kerk

Recente publicatie: studieverlag "Leve de dorpskerk".

Workshops

Na de beide hoofdinleidingen volgen er verschillende workshops waarover hier de volgende informatie wordt verstrekt.

Jongeren

Het jeugd- en jongerenwerk is van essentieel belang voor de toekomst van de kerk. Het gaat dan om zaken als de leefwereld van de jongeren, betrokkenheid van jongeren bij de kerk, maar ook het wekken van belangstelling voor zaken als bestuurlijk werk in de kerk. Harmen van Wijnen was vorig jaar betrokken bij het VKB-congres bij de presentatie van "WeCollect". Dit jaar zal hij een workshop geven over "jongeren".

Drs. H.J. (Harmen) van Wijnen (1967) is predikant in algemene dienst van de Protestantse Kerk in Nederland en programmamanager voor het Jeugdwerk van de Protestantse Kerk, daarnaast is hij als onderzoeker verbonden aan de Protestantse Theologische Universiteit op het terrein van jongeren, geloof en cultuur.

In de periode 2004 — 2011 was Harmen van Wijnen directeur van de HGJB, een jeugdorganisatie binnen de Protestantse Kerk in Nederland.

Van 1992 tot 2004 heeft Harmen van Wijnen bij Ernst & Young gewerkt als actuaaris, in de periode 1996 tot 2004 als lid van de maatschap van Ernst & Young.

Harmen van Wijnen is geboren en getogen in Zwolle. Harmen is getrouwd met José en samen hebben ze drie kinderen (20, 17 en 13).

Drs. H.J. (Harmen) van Wijnen.

Samen kom je verder

Bart van Noord is binnen de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland teamleider van de gemeenteadviseurs in West Nederland, daarnaast leidt hij het landelijk project Samenwerking Gemeenten. Door de landelijke kerk wordt veel ervaring opgedaan met samenwerking van gemeenten. Dat levert inzichten op over kansen en knelpunten. Vorig jaar heeft Bart van Noord al een workshop gegeven over dit thema. Hij zal de materie dit jaar verder verdiepen. Aan de workshop neemt tevens Foort Groenleer deel. Hij is gemeenteadviseur Kerkbeheer voor Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Bart van Noord.

Beleggen

De Federatie van Diaconieën is betrokken bij het initiatief van enkele diaconieën om een beleggingsplatform op te richten. Het Platform heeft als doelstelling onder meer: faciliteren dat de deelnemers gezamenlijk kunnen beleggen bij één of meer vermogensbeheerders waar het Platform raamcontracten mee afsluit; het voor de deelnemers mogelijk maken te beleggen in bedrijven en fondsen die specifiek gericht zijn op duurzame ontwikkelingen, zonder dat dit gepaard gaat met rendementsverlies; kostenbesparingen door schaalvoordelen; belangenbehartiging bij financiële instellingen; uitwisseling van expertise.

Ook voor kerkelijke gemeenten is dit een interessante ontwikkeling. Gemeenten die beleggen komen met dezelfde zaken in aanraking als een college van diakenen: beleggingsstatuut, reglement beleggingsadviescommissie, maatschappelijk verantwoord beleggen etc.

De voorzitter van het beleggingsplatform, de heer Van Tongeren, is bereid gevonden om in een workshop aan de slag te gaan met "beleggen".

Na zijn studie economie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam is de heer Van Tongeren (1949) zijn werkzaamheden begonnen aan het Economisch Geografisch Instituut en Energiecentrum van de Erasmus Universiteit. Vervolgens is hij overgegaan naar Economische Zaken van de gemeente Den Haag. Daarna heeft hij diverse posten bekleed bij de Provincie Zuid-Holland met als laatste positie directeur van de Dienst Economie, Financieel Toezicht, Welzijn en Bestuurlijke Zaken van de Provincie Zuid-Holland. In 1995 werd algemeen directeur van DCMR Milieudienst Rijnmond en van 2005 tot en met 2007 is de heer Van Tongeren als CCO in de Raad van Bestuur van het Havenbedrijf Rotterdam N.V. geweest.

Vanaf 2007 is hij als boardmember betrokken bij het Rotterdam Climate Initiative (RCI) waar hij, in de rol van Chairman CCS Business Platform, een grote inhoudelijke en organisatorische rol speelt in de realisatie van dit ambitieuze klimaatprogramma. Sinds 2010 coördineert de heer Van Tongeren als voorzitter van het Deltalinqs Energie Forum de aanpak vanuit het bedrijfsleven op het gebied van energie efficiency, duurzame energie en opslag, transport en hergebruik van CO2.

Drs. Gerrit J. van Tongeren.

Duurzaamheid

De kerkrentmeester en duurzaamheid: een vanzelfsprekende combinatie die de kerkelijke gemeente energie geeft!

In deze workshop gaat Evert Jan

Hazeleger in op de diepere motivatie om aandacht voor duurzaamheid onderdeel te maken van het werk van de kerkrentmeester. Hij laat daarnaast ook zien dat aandacht voor de schepping een mondiale aangelegenheid is. Hij zal voorbeelden geven van plaatselijke gemeenten die met hun aandacht voor duurzaamheid goede resultaten bereiken. Die voorbeelden tonen dat de kerkrentmeester een cruciale rol speelt bij de noodzakelijke veranderingen in energiebeheer, omgaan met geld, aanpassingen in het kerkgebouw en het inspireren van gemeenteleden om ook thuis duurzamer te leven. In de workshop is ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en deelnemers ontvangen informatie waarmee ze in de eigen gemeente mee aan het werk kunnen gaan.

Evert Jan Hazeleger is sinds begin 2011 werkzaam als programmama-

nager Kerk in Actie. In die functie is hij verantwoordelijk voor al het werk van Kerk in Actie op het gebied van Zending, Diaconaat wereldwijd en in Nederland. Voor die tijd was hij onder meer werkzaam voor Kerk in Actie als adjunct programmamanager Kerk in Actie ten behoeve van binnenlands diaconaat, teamleider Jeugdwerk van de Protestantse Kerk en Jeugdwerk adviseur.

Evert Jan Hazeleger.

Workshop praktijkvoorbeelden
Laat u verrassen door praktijkvoorbeelden van andere gemeenten. Gemeenten zijn inventief als het gaat om het bedenken van oplossingen voor vraagstukken die in de eigen gemeente spelen — en vermoedelijk ook in andere gemeenten. Tijdens het congres willen we u één of twee voorbeelden laten presenteren. Het is mogelijk ietwat spannend om te kiezen voor een (nog) onbekende inhoud, maar dat is ook een uitdaging.

■ Protestantse Kerk organiseert dag van de communicatie

Op zaterdag 2 juni 2012 wordt in het Landelijk Dienstencentrum van de Protestantse Kerk een “dag van de communicatie” georganiseerd. Doel is om mensen die in de plaatselijke gemeenten actief met communicatie bezig zijn te ondersteunen en toe te rusten. Aangezien communicatie in de gemeente vaak in het takenpakket van het college van kerkrentmeesters zit, verleent de VKB medewerking aan deze dag.

Het idee voor deze dag werd feitelijk geboren tijdens het VKB congres van 9 april 2011, toen Jan Schinkelshoek een workshop communicatie leidde. Schinkelshoek is dan ook de initiatiefnemer van de dag van de communicatie. Professionals in plaatselijke gemeenten (webredacteuren, redacteuren van kerkbladen, mensen die nieuwe media in de eredienst bedienen, hebben vaak vergelijkbare, herkenbare vragen: hoe maak je een aansprekende website? Wanneer is ons kerkblad aan vernieuwing toe? Willen we gebruik maken van social media, en hoe dan? De dag van de communicatie wordt georganiseerd om over deze en andere vragen na

te denken en ervaringen te delen.

Informatie over de dagindeling en de inschrijving vindt u op de website van de Protestantse Kerk, www.pkn.nl

Programma:

- 09.30 uur — Inloop met koffie en thee
- 10.00 uur — Liturgische opening in de kapel
- 10.20 uur — Welkom door Lenny van den Brink, hoofd Communicatie en Fondsenwerving.
- 10.30 uur — Scriba dr. Arjan Plaisier vertelt over de Visienota ‘De hartslag van het leven’
- 10.50 uur — NCRV-presentator Hennie Burggraaff in gesprek met Arjan Plaisier en Jan Schinkelshoek over de vraag wat de plaatselijke gemeente met de visienota kan.
- 11.20 uur — Koffiepauze
- 11.45 uur — Start workshops. U

kunt kiezen uit negen workshops met verschillende onderwerpen.

- 13.00 uur — Lunch
- 13.45 uur — Tweede ronde workshops
- 15.10 uur — Bekendmaking van het beste kerkblad van de vertegenwoordigde gemeenten
- 15.30 uur — Borrel ter afsluiting

Voor wie: Iedereen die betrokken is bij de communicatie (website, kerkblad, media) in zijn of haar gemeente.

Wanneer: Zaterdag 2 juni 2012
10.00-16.00 uur

Waar: Landelijk Dienstencentrum van de Protestantse Kerk in Nederland, Joseph Haydlaan 2a, Utrecht

Kosten: €15,- per persoon bij aanmelding voor 15 maart 2012
€ 25,- per persoon bij aanmelding na 15 maart. Dit is inclusief koffie/thee, lunch en exemplaar visienota.

Let op: Er is ruimte voor 100 deelnemers. Per wijkgemeente geldt een maximum van twee personen.

Programma algemene verg VKB zaterdag 21 april 2012

“Kerkrentmeester anno 2020?!”

1. 08.45 – 09.30 uur: Aankomst en bezoek beurs

Vanaf 08.45 uur zijn de bezoekers welkom in het NBC. Uiteraard is er gelegenheid om een kop koffie of thee te drinken en om een bezoek te brengen aan de gezellige beurs waarop vele standhouders gedurende de gehele dag informatie verstrekken over producten en diensten die voor kerkrentmeesters interessant zijn.

Algemene Vergadering van 09.30 — 10.00 uur

2. 09.30 — 09.35 uur: Opening door de voorzitter van de VKB, de heer mr. P.A. de Lange

3. 09.35 — 09.55: Huishoudelijke aangelegenheden:

- a. Ingekomen stukken en mededelingen.
- b. Afscheid van afgetreden hoofdbestuursleden: de heren W.J.J. Boot en A. Geertse.
- c. Benoeming van nieuwe hoofdbestuursleden:
  - mevrouw ds. D.L.G. Bos uit Gouda, op voordracht van het hoofdbestuur, ter vervulling van de vacature die ontstaan is na het aftreden van de heer ds. G.J. Robbemond in 2010 en;
  - de heer L.M. Moerland uit Tholen, op voordracht van de Provinciale afdeling Zeeland, ter vervulling van de vacature die ontstaan is na het terugtreden van de heer A. Geertse;
- d. Herbenoeming van de zittende hoofdbestuursleden:
  - mevrouw E.J. Steensma-Dijk uit Buitenpost, op voordracht van het hoofdbestuur;
  - mevrouw M.W. Volders uit Beilen, op voordracht van de Provinciale Afdeling Drenthe;
  - de heer drs. J. la Croix uit Rotterdam, op voordracht van het hoofdbestuur;
  - de heer mr. P.A. de Lange uit Piershil, op voordracht van het hoofdbestuur; en
  - de heer drs. C. de Raadt uit Bodegraven, op voordracht van het hoofdbestuur.
- e. Verslag van de algemene vergadering d.d. 9 april 2011 zoals opgenomen in Kerkbeheer van de maanden mei en juni 2011. Ook de verslaglegging van de workshops die toen gehouden werden, is in “Kerkbeheer” opgenomen.
- f. Jaarverslag 2011 van het hoofdbestuur van de VKB (zie: pagina 93 e.v. van dit blad).
- g. Rekening en verantwoording 2011 van het hoofdbestuur van de VKB (zie: pagina 104 e.v. van dit blad).

h. Voorstel om de contributie per 1 januari 2012 te verhogen. De voorgestelde contributieregeling staat afgedrukt op pagina 103 van dit blad.

4. 09.55 — 10.00 uur: Algemene rondvraag en sluiting algemene vergadering door de voorzitter

Vragen ter bespreking tijdens de algemene rondvraag dienen schriftelijk én uiterlijk 10 april a.s. te worden ingediend bij het Centraal Bureau van de VKB, Postbus 176, 3300 AD Dordrecht.

Bezoek beurs en onderlinge ontmoeting 10.00 – 10.30 uur:

Gelegenheid voor het bezoeken van de beurs en onderlinge ontmoeting.

Congres van 10.30 — 16.00 uur

5. 10.30 — 10.45 uur: Opening congres door voorzitter VKB met jaarrede.

6. 10.45 — 11.55 uur: Inleidingen door de hoofdlindeers prof. dr. P. Schnabel en ds. W.B. Beekman over de weg naar 2020, respectievelijk gezien in het kader van de maatschappelijke ontwikkelingen en vanuit het perspectief van de kerk, gevolgd door een forumdiscussie.

7. 11.55 — 12.00 uur: Afsluiting morgenprogramma door voorzitter

8. 12.00 — 13.15 uur: Bezoek beurs en lunch

9. 13.15 — 14.05 uur: Eerste serie workshops:

1. Jongeren – drs. H.J. van Wijnen
2. Samen kom je verder – B. van Noord en F. Groenleer
3. Duurzaamheid – E.J. Hazeleger
4. Beleggen – drs. G.J. van Tongeren
5. Workshop Praktijkvoorbeelden

Op pagina 108 en 109 vindt u een schets van de onderwerpen die door de workshopinleiders aangesneden zullen worden.

10. 14.05 — 14.40 uur: Theepauze en bezoek beurs

adering en congres in het "NBC" te Nieuwegein

11. 14.40 — 15.30 uur: Tweede serie workshops

12. 15.30 — 16.00 uur: Afsluitende borrel

Punten van aandacht:

a. Aanmelding voor de workshops

Zoals reeds vermeld in de brief die aan alle colleges van kerkrentmeesters is verzonden, dienen colleges van kerkrentmeesters die kerkrentmeesters aan de workshops willen laten deelnemen, hen daarvoor aan te melden door het bij die brief gevoegde aanmeldingsformulier ingevuld terug te sturen aan het Centraal Bureau van de VKB. Dat kan nog tot en met 31 maart 2012. De ruimte is beperkt; aanmeldingen zullen worden behandeld in volgorde van binnenkomst. Aan de deelnemende colleges zal een bevestiging worden verzonden.

b. Lunch

Degenen die zijn opgegeven voor deelname aan de workshops, zijn automatisch aangemeld voor deelname aan de lunch. Kerkrentmeesters die wél de algemene vergadering en/of het ochtendgedeelte van het congres bezoeken, maar die niet deelnemen aan de workshops en toch gebruik willen maken van de lunch, dienen door hun college voor de lunch aangemeld te worden door middel van het aanmeldingsformulier dat bij de convocatie is gevoegd. Dat kan tot uiterlijk **31 maart 2012**.

Aanwijzingen:

De algemene vergadering en het congres worden gehouden in het NBC (Nieuwegein Business Centre), Blokhoeve 1, 3438 LC Nieuwegein.

Bereikbaarheid met de auto:

Komende vanuit Amsterdam A2

Op het verkeersplein Oudenrijn volgt u de borden richting Arnhem. (A12)

U neemt afslag Nieuwegein. (Afslag 16)

Onderaan deze afslag gaat u rechtsaf de AC Verhoefweg op.

Bij het tweede verkeerslicht linksaf (na de Shell, afslag 'Blokhoeve – Zuid / Huis de Geer / Noorderveld').

Bij het eerste verkeerslicht linksaf en het NBC ligt dan recht voor u.

Komende vanuit 's-Hertogenbosch (A2)

U neemt afslag Nieuwegein/IJsselstein/ Schoonhoven. (Afslag 9)

Bovenaan de afslag bij het verkeerslicht gaat u rechtsaf. Vervolgens gaat u bij het tweede verkeerslicht linksaf de A.C. Verhoefweg op.

Bij het derde verkeerslicht gaat u rechtsaf (afslag 'Blokhoeve – Zuid / Huis de Geer / Noorderveld').

Bij het eerste verkeerslicht linksaf en het NBC ligt dan recht voor u.

Komende vanuit Den Haag (A12)

Neem afslag Nieuwegein. (Afslag 16)

Onderaan deze afslag gaat u rechtsaf de A.C. Verhoefweg op.

Bij het tweede verkeerslicht linksaf (na de Shell, afslag 'Blokhoeve –Zuid / Huis de Geer / Noorderveld').

Bij het eerste verkeerslicht linksaf en het NBC ligt dan recht voor u.

Komende vanuit Arnhem / Hilversum / Amersfoort

U neemt bij het knooppunt Lunetten, de A12 richting Nieuwegein (rechts aanhouden),

U passeert het Amsterdam-Rijnkanaal.

Vervolgens neemt u afslag Nieuwegein. (Afslag 16)

Onderaan de afslag gaat u bij het verkeerslicht rechtsaf de A.C. Verhoefweg op.

Bij het tweede verkeerslicht linksaf. (na de Shell, afslag "Blokhoeve–Zuid / Huis de Geer / Noorderveld")

Bij het eerste verkeerslicht linksaf en het "NBC" ligt dan recht voor u.

U herkent het NBC aan de markante oranje toren. In de directe omgeving van het NBC zijn 1.200 gratis parkeerplaatsen.

Bereikbaarheid met het openbaar vervoer:

Vanaf de bus/tramhalte bij het NS-station Utrecht Centraal neemt u de Connexxion sneltram naar Nieuwegein - Zuid / IJsselstein. Deze vertrekt iedere 7 minuten. Na ongeveer 15 minuten stapt u uit bij halte Zuilenstein / NBC.

U steekt direct de weg over en het "NBC" ligt dan recht voor u. De markante oranje toren kunt u niet missen.

Voor meer informatie over reizigersverkeer binnenland: 0900-9292 / www.9292ov.nl.

Grafzerken: vorderingen en verzoek

In de edities van september en november 2011 is al aandacht besteed aan het MeMO (Medieval Memoria Online)-project aan de Universiteit Utrecht. Onderzoekers binnen dit project zijn bezig om o.a. de grafzerken en grafmonumenten in de periode tot aan de Reformatie (ca. 1580) binnen het huidige Nederland te inventariseren en beschrijven om meer inzicht te krijgen van de middeleeuwse dodengedachtenis (memoria) en de manier waarop kerken in het verleden werden gebruikt als begraafplaatsen. Alle informatie inclusief foto's zal via een website voor iedereen toegankelijk worden gemaakt, zodat bijvoorbeeld historici, kunsthistorici, genealogen en andere geïnteresseerden gebruik kunnen maken van wat er bekend is over dit belangrijke stuk religieus en cultureel erfgoed.

Er is een groeiende belangstelling voor grafmonumenten, zoals blijkt uit de positieve reacties op de in 2011 gecreëerde MeMO-website over de grafzerken in de Grote of Michaëlskerk in Oudewater (<http://memo.hum.uu.nl/oudewater/index-nl.html>), maar ook uit andere projecten, bijvoorbeeld de grafzerken in de Sint Jan in 's-Hertogenbosch (<http://www.grafzerkensintjan.nl/grafzerken.aspx>) en de graven in de Oude Kerk in Amsterdam (<http://www.gravenopinternet.nl/>). Diverse andere kerken wijden op hun websites en via publicaties aandacht aan de nog aanwezige monumenten en zerken, maar er ontbreekt nog altijd veel informatie.

Grafzerken bieden inspiratie
Grafzerken vormen niet slechts de vloer waarover we lopen in kerken. Ze werden destijds geplaatst om de graven van overledenen te bedekken en de herinnering aan de doden levendig te houden door middel van inscripties en wapenschilden. Schoolkinderen vinden het vaak heel

Illustratie

Grafzerk van Wolter van Baexen († 1559) en zijn echtgenote Peterke van Echtelt († 1557), Maartenskerk, Zaltbommel. Foto: Chris Booms, RCE

interessant om te leren hoe de doden ooit in op elkaar gestapelde grafkisten onder de kerkvloer lagen, maar het gaat niet alleen om 'griezelen', want ook in andere opzichten blijken grafzerken en het MeMO-project inspiratie te bieden. Zo werken na een eerdere oproep in Kerkbeheer diverse leerlingen Latijn

op een school in Gelderland (in samenwerking met het MeMO-project) inmiddels aan de vertaling van Latijnse grafteksten, o.a. op het monument van Jan van Crimpen (gest. 1524) in de Sint Janskerk in Gouda. Een van de leerlingen kwam zelfs met een fraaie nieuwe term 'tafografofilie', zijnde 'liefde voor

het beschrijven van graven'. Het merendeel van de zerken is kort beschreven in de database van het project, maar vaak ontbreken er gegevens over afmetingen, plaatsing en conditie. Essentieel bij het MeMO-project zijn bovenal de foto's van de gecatalogiseerde objecten, want een afbeelding biedt vaak meer informatie dan alleen een beschrijving. Daarnaast is het zeer belangrijk om fotografisch vast te leggen wat er nog is, want vloerzerken slijten gestaag en worden gaandeweg onleesbaar. Helaas bevatten de beeldbanken en archieven van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Stichting voor het Kerkelijk Kunstbezit Nederland (SKKN) relatief weinig foto's van wat er nog aan zerken rest. Er valt dus nog veel werk te verzetten.

Dankzij de kennis en het enthousiasme van plaatselijke vrijwilligers zijn er door fotografen van de RCE ten behoeve van het MeMO-project al prachtige foto's gemaakt in de kerken in Delft, Gouda, Zaltbommel en Kampen. Deze fotosessies zullen in 2012 worden voortgezet, maar het is onmogelijk om iedere Nederlandse kerk te bezoeken, te meer daar vaak de informatie ontbreekt over waar nog zerken en monumenten aanwezig zijn. Vandaar dat het MeMO-project opnieuw dringend vraagt om foto's en beschrijvingen, maar ook om lijsten of andere informatie over wat er nog ter plekke te vinden is aan grafmonumenten en zerken t/m 1580 die het mogelijk maken om deze alsnog professioneel te laten fotograferen. Uiteraard zal iedereen die door middel van foto's en informatie aan dit project bijdraagt met name genoemd worden en op de hoogte worden gehouden van de voortgang van dit belangrijke project, dat eind 2012 afgerond wordt.

Contactadres:

Dr. Sophie Oosterwijk, MeMO-project, Universiteit Utrecht, Janskerkhof 13, 3512 BL Utrecht, tel. 06 – 42567011, e-mail: memo.gw@uu.nl. Website Medieval Memoria Online, <http://memo.hum.uu.nl/>. Website De grafzerken van Oudewater, <http://memo.hum.uu.nl/oudewater/index-nl.html>.

Agenda voor kerkrentmeesters

Maart

17 maart: Jaarvergadering afdeling Gelderland. Nader bericht over locatie en tijdstip volgt.

20 maart: Algemene ledenvergadering afdeling Noord-Holland (Zaandam).

Voor meer informatie: zie pagina 75 en 76 van het februari nummer.

20 maart: Jaarvergadering afdeling Zuid-Holland (Bethlehemkerk, Papendrecht).

26 maart: Jaarvergadering afdeling Drenthe (Beilen). Inleider: dr. A.J. Plaisier. Tevens zal op die bijeenkomst het

jubileumboek van de afdeling Drenthe worden gepresenteerd.

26 maart: Basiscursus kerkrentmeesters in Gelderland in De Wingerd te Doetinchem

27 maart: Algemene ledenvergadering afdeling Zeeland.

April

2 april: Basiscursus kerkrentmeesters in Gelderland in De Wingerd te Doetinchem.

21 april: VKB-Congres en –Beurs 2012 (NBC, Nieuwegein).

26 april: Jaarvergadering afdeling Groningen (Kerkboerderij, Haren).

■ Predikant loopt Kerkbalanswijk

Sinds de introductie van de actie Kerkbalans (1974) wordt steeds gesteld dat Kerkbalans niet zo maar een geldwervingsactie is zoals er zoveel zijn, maar dat de actie deel uitmaakt van de gemeenteopbouw in onze kerkelijke gemeenten. Dat is ook de reden waarom de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (RPG) bij voortduring vraagt om de zaken over Kerk en Geldwerving regelmatig in de kerkenraad aan de orde te stellen. Ook van de predikant wordt verwacht dat hij of zij tijdens de actie Kerkbalans aandacht besteedt aan dit wezenlijke onderdeel van gemeenteopbouw. De RPG stelt jaarlijks een preekschets ter beschikking die predikanten daarvoor kunnen gebruiken. Vanuit die visie is het niet teveel gevraagd wanneer de predikant gedurende één zondag per jaar aandacht voor de plaatselijke geldwerving vraagt. Er zijn inmiddels enkele honderden predikanten die van de noodzaak hiervan doordrongen zijn en die tijdens de Kerkbalansperiode aandacht besteden aan de actie.

Maar dat een predikant, zoals kerkrentmeesters en overige gemeenteleden, zelf een wijk loopt, komt (bijna) nooit voor. Dat gebeurde dit jaar, en misschien ook in wel voorgaande jaren, in de hervormde gemeente Maasdam, een gemeente gelegen in de Zuid-Hollandsche Hoeksche Waard.

De plaatselijke predikant, ds. J.H. Verwaal, schrijft in het kerkblad voor de Hoeksche Waard van 3 februari 2012 onder het kopje Kerkbalans het volgende: "Ook ik zelf doe iedere keer mee met de actie Kerkbalans. En het is erg leuk om te doen. Vorige week kwam ik kinderen van de school tegen die allemaal even blij joelen als ze mij zien verschijnen bij de voordeur. Een betere ontvangst kun je je niet wensen! Gisteren kwam ik tijd te kort want het sneeuwde en het was koud, zodat iedere Maasdammer mij op de koffie uitnodigde. Het werd een soort wisselbad: hete koffie afgewisseld met koude buitenlucht. Nu nog hopen dat de resultaten goed zijn", aldus ds. Verwaal.

Verkoop van collectebonnen in een handomdraai!

De heer W. van der Linde, lid van de hervormde gemeente (Dorpskerk) te IJsselmuiden, mailde onderstaande publicatie aan de redactie van "Kerkbeheer".

De heer Van der Linde: "Verkoop van collectebonnen in een handomdraai. Is dat mogelijk? Ja, wij ervaren dat zo en wij willen onze ervaring met u delen. De applicatie of toepassing waarmee dit wordt verwezenlijkt, is gemaakt in Excel. Doordacht, heel praktisch en zeer gebruiksvriendelijk. Er wordt gewerkt met genummerde vellen collectebonnen. Iedereen die de elementaire handelingen voor het werken met een computer kent, kan met de applicatie werken. Drie gemeenten die er inmiddels al een tiental jaren gebruik van maken, zijn zeer tevreden.

Wanneer u de applicatie gaat gebruiken moeten *éénmalig* de gegevens worden ingegeven van de verschillende soorten collectebonnen die in uw gemeente worden gebruikt en het eerst te verkopen nummer van de verschillende series bonnen. Deze gegevens kunnen te allen tijd zo nodig worden aangepast. Daarnaast moet een reeds aan het systeem gekoppelde database worden gevuld met de adresgegevens enz. van de gemeenteleden. Dit gaat ook heel eenvoudig.. Daarna is het systeem klaar voor gebruik.

Registratie verkoop

De registratie van de verkoop van collectebonnen gaat als volgt. Op een verkoopstaat vult u alleen het bankrekeningnummer van de koper in. Bijbehorende naam, adres, postcode en woonplaats worden volledig automatisch ingevuld vanuit de database. Op een adres kunnen dus meer personen wonen die collectebonnen kopen met elk hun eigen bankrekening. Vervolgens geeft u in de daarvoor bestemde

kolom(men) het aantal vellen bonnen op die de koper heeft besteld. De bijbehorende nummers en het te betalen bedrag worden automatisch berekend en ingevuld. *U hoeft zelf verder niets in te vullen.* Wanneer de verkoopstaat al dan niet vol is (max. 50 stuks) kunnen alle nota's in serie door één druk op de knop worden uitgeprint. De per koper uitgeprinte nota (A4) bestaat uit de nota zelf en een bestelformulier voor een volgende bestelling. Op het bestelformulier machtigt de koper de kerkrentmeesters om het te betalen bedrag automatisch van zijn of haar bankrekening af te schrijven. Op de nota staan naam, adres, postcode en woonplaats van de koper, de gegevens van de gekochte bonnen met de nummers en het te betalen bedrag. Tevens staat op de nota dat het bedrag automatisch wordt afgeschreven. Voor de automatische afschrijving is een eenmalig machtiging van uw bank nodig. Deze eenmalige bankmachtiging geldt voor alle toekomstige afschrijvingen van alle kopers.

Het programma leent zich overigens voor:

- contante verkoop met kwitantie;
- verkoop met bankbetaling. In dit geval kan een machtiging voor automatisch incasso gevraagd worden. Deze machtiging kan, met alle gegevens, automatisch door het programma afgedrukt worden.
- verkoop op bestelling (met automatisch incasso).

Tellen/wegen van collectebonnen

Het sorteren en wegen van de verschillende soorten collectebonnen in een collecteopbrengst vergt vaak veel tijd. Ook hiervoor hebben wij een oplossing bedacht. Door waarde en gewicht van de bonnen op elkaar af te stemmen, kunnen alle bonnen

tegelijk worden gewogen en kan uit het gewicht bepaald worden voor hoeveel geld er aan collectebonnen is geïncasseerd. Sortering en wegen hoeft dus niet meer voor elke serie afzonderlijk. Uiteraard moeten hierbij het formaat en het gewicht van de diverse soorten bonnen nauwkeurig op elkaar zijn afgestemd. Deze geteste gegevens stellen wij u graag ter beschikking.

Onze kennis en ervaring willen we graag met u delen. Aan het bedenken, ontwerpen en verbeteren van de applicatie liggen veel uren ten grondslag. Dit was het werk van een vrijwilliger. Om de aanschafkosten hoeft u het daarom niet te laten. Als u van het systeem gebruik wilt gaan maken krijgt u het per e-mail toegezonden. Bent u tevreden dan maakt u een gift over (waarvan u de hoogte zelf bepaalt). De ontvangen giften besteden wij aan een charitatief of (niet eigen) kerkelijk doel. Contact? Via e-mail adres: wlindecoll@solcon.nl, aldus de heer Van der Linde.

■ Gereformeerde kerk Zandijk 100 jaar

De gereformeerde kerk van Zandijk viert haar 100-jarig jubileum. In 1912 ontstond er in Zandijk een zelfstandige gereformeerde kerk in een voormalige smederij aan het Guispad, maar twaalf jaar later verhuisde de gemeente naar een nieuwbouwkerk aan de Parklaan "De Ontmoeting". Hier komen iedere zondag zo'n 100 tot 150 kerkgangers samen.

Op 22 januari jl. werd er een jubileumdienst gehouden. In de loop van het jaar zullen er iedere maand jubileumactiviteiten worden gehouden, met als afsluiting een kersttheatertour, aldus meldt het Reformatorisch Dagblad van 7 februari 2012.

De St. Janskerk van Maastricht

R.M. Belder

De St. Janskerk van de protestantse gemeente van Maastricht, genoemd naar Johannes de Doper, werd oorspronkelijk gebouwd als doopkapel voor het Kapittel van Sint Servaas. Na een periode als zelfstandige parochiekerk, werd de kerk in 1633 eigendom van de in 1632 gevormde Hervormde gemeente van Maastricht. Het schip en een eerste toren werden gebouwd rond 1200 in vroeg gotische stijl. Op 8 juni 1373 verwoestte een wervelstorm grotendeels de toren. Op de bewaard gebleven onderbouw werd rond 1400 de huidige toren gebouwd.

Bouwwijze en het orgel

Bij het binnenkomen valt op dat men een trap af moet om in de kerk te komen. Hij is tegen een helling gebouwd op een vrij smalle strook grond tussen de St. Servaaskerk en de bebouwing aan de zuidzijde. Dit ruimtegebrek is tevens de oorzaak van het plaatsen van — voor een gotische kerk ongebruikelijk — steunberen aan de binnenzijde. De zo ontstane nissen geven een meer ruimtelijk effect.

In 1992 heeft de orgelbouwer Verschuieren uit Heythuisen een reconstructie/restauratie tot stand gebracht van het uit 1780 daterende orgel van de Franse in Maastricht wonende orgelbouwer Binignat. De orgelkas en drie registers van het oorspronkelijk orgel waren in de loop der tijden bewaard gebleven en zijn gehandhaafd.

De toren en de rode kleur daarvan

De toren bestaat uit twee gedeeltes en is in totaal 70 meter hoog. Als voorbeeld diende de Domtoren van Utrecht. Het onderste deel bestaat uit drie geledingen. De eerste is het torenportaal met de vrij smalle hoofdingang. De tweede geleding, die aan de buitenzijde met gotische ornamenten is versierd, vormt een grote kamer en de derde geleding is

St. Janskerk van de protestantse gemeente Maastricht.

het klokkenhuis. Hier hangt nog één klok die in 1687 door de gebroeders Plumère uit Hoey (België) werd gegoten. Een tweede klok werd in de Tweede Wereldoorlog in beslag genomen en is omgesmolten voor de oorlogsindustrie. Het bovenste deel van de toren bestaat uit een achtkantige lantaarn bekroond met een sierlijke spits met kruis en haan. Vlak na de voltooiing is de toren rood geschilderd en dit is in de loop der eeuwen meermalen herhaald. Een opdracht uit 1774 geeft waarschijnlijk de oorspronkelijke reden. Mergel verweert in de buitenlucht. Door oxidatie ontstaat een gipslaag aan de oppervlakte, die alsmat dikker wordt en uiteindelijk afvalt.

De pigmentstoffen van het schilderwerk binden het vrijkomende gips, waardoor er een hardere oppervlaktelaag ontstaat. Meerdere gebouwen in Maastricht vertonen deze kleur nog.

De kapittelheren van St. Servaas, waartoe de St. Jan behoorde, kozen voor de rode kleur. Het beleid van de burgerlijke gemeente Maastricht is er op gericht om historische gebouwen te voorzien van hun historische kleur.

Gedenk- en grafstenen

In en tegen de muren zijn op diverse plaatsen gedenksteden aangebracht. De meesten dateren uit de periode na 1634 toen de kerk protestant ►

werd. Daarnaast zijn er enkele uit de daaraan voorafgaande katholieke periode. Een gedenksteen op één van de steunberen links, ter herinnering aan een in de kerk begraven priester van het Kapittel. In de Doopkapel één ter nagedachtenis aan een adellijke familie en één ter gelegenheid van het plaatsen van een doopvont in 1414.

In Maastricht is de St. Jan de kerk met de meeste grafstenen. Totaal zijn er 115 stuks, stammend uit de tijd tussen 1378 en 1771. Veel van deze stenen met name uit de 15e en 17e eeuw, dragen een naam, maar geen overlijdensdatum. De plaats van het graf werd reeds bij leven gekocht en een steen werd geplaatst met de naam van de eigenaar. Dit was een bron van inkomsten voor de kerk. Door de vele epidemieën in die tijd werden de slachtoffers hiervan niet in de kerk begraven.

Stichting "Vrienden van St. Jan"

In 1967 werd de Stichting "Vrienden van St. Jans" opgericht om de kerkvoogden van de toenmalige hervormde gemeente van Maastricht hulp te verlenen bij het in stand houden van dit Maastrichtse monument. De stichting organiseert verkoop van artikelen, concerten speciale acties en zorgt er met een groep vrijwilligers voor dat de kerk doordeweeks is opengesteld voor bezoekers om de kerk en de toren te kunnen bezichtigen.

■ Pas op voor acquisitiefraude

Regelmatig verschijnen er in de pers

berichten over spookfacturen. In de afgelopen weken is de VKB ook meerdere malen benaderd door leden die te maken hebben gekregen met een dergelijke vorm van acquisitiefraude, of een poging daartoe. Oplettendheid blijft geboden!

Vaak gaan de fraudeurs op de volgende twee manieren te werk. Er wordt een factuur of acceptgiro gestuurd, waarbij de suggestie wordt gewekt dat deze moet worden betaald voor reeds verleende diensten. Dit is de zogenaamde "spooknota" die lijkt op een normale factuur. Uit de kleine lettertjes blijkt echter dat het een aanbieding is waarop men kan ingaan.

Het algemene advies is dat u bij nota's nauwkeurig controleert of er sprake is van een offerte of een factuur. Lees de kleine letters goed en check op het internet of het bedrijf een goede reputatie heeft. Ga daarnaast niet spontaan in op telefonische benadering door bedrijven en doe geen toezeggingen. Doe bij twijfel in geen geval een betaling! Doe in geval van schade aangifte bij de politie. Misschien is het te overwegen om, als u dat nog niet gedaan hebt, een fraudeverzekering en/of een rechtsbijstandverzekering af te sluiten.

Een uitgebreider artikel over deze materie staat op de website van de VKB: www.kerkrentmeester.nl. Kijk voor meer informatie over acquisitiefraude op de website van het Steunpunt Acquisitiefraude: www.fraudemeldpunt.nl/home.

■ Voorlichtingsboekje "Ruimte"

Leverbaar is het boekje "Ruimte" dat voor verschillende doeleinden geschikt is. In de eerste plaats kan het gebruikt worden voor de belijdeniscatechisanten om hun informatie te geven over de financiële behoefte van kerk en plaatselijke gemeente, over de bestuurlijke opbouw van de kerk, enz. Verder is dit boekje uitermate geschikt om uit te reiken aan de vele vrijwilligers die zich voor de plaatselijke gemeente inzetten. Tenslotte kan dit boekje op gemeenteveningen gebruikt worden om informatie te geven over de gehele organisatie van kerk en gemeente. "Ruimte" is een fraai geïllustreerd boekje, dat informatie biedt die van belang is voor alle leden, die wat meer over kerk en gemeente dienen te weten.

De prijzen zijn als volgt:

- tot 25 ex. €0,70 per ex;
- 26-50 ex. €0,65 per ex; en
- vanaf 51 ex. €0,60 per ex.

Deze prijzen zijn exclusief verzendkosten en BTW. Bestellingen kunnen gericht worden aan: Centraal Bureau van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer, Postbus 176, 3300 AD Dordrecht, tel. 078 - 63 93 664 of per e-mail: j.zwep@kerkrentmeester.nl.

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden. Geïnteresseerden kunnen specifieke informatie over de aangeboden orgels opvragen. Het Van Damorgel (1869) uit Jirnsom is verkocht en krijgt een nieuwe bestemming in de Protestantse kerk te Zoeterwoude. Momenteel zijn er nog 4 instrumenten in het bestand ingeschreven.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met: Centraal Bureau VKB, tel. 078-639 36 63, e-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl, of raadpleeg het actuele aanbod op de website van de VKB: www.kerkrentmeester.nl

Kerk van Jisp markant middelpunt van dorpsgemeenschap

R.M. Belder

In onze editie van november 2011 werd o.m. aandacht besteed aan de exploitatie van het kerkgebouw wanneer de kerk aan een regionale stichting is overgedragen. In het rapport dat behandeld werd en begin 2011 verscheen, is de informatie verwerkt van een aantal gemeenten dat de afgelopen jaren hun kerkgebouw overdroeg aan de Stichting Oude Hollandse Kerken (SOHK). De SOHK heeft, met uitzondering van de Oude of Pelgrimvaderkerk van Delfshaven, alleen Noord-Hollandse kerken in eigendom.

Eén van de gemeenten die het kerkgebouw in eigendom heeft overgedragen, is de hervormde gemeente Jisp. Het kerkje is gelegen in het groen tussen de Beemster en de Wijde Wormer. De kerk stamt uit 1822 en is destijds in de plaats gekomen van een veel grotere, laat middeleeuwse voorganger. Karakteristieke kenmerken van de kerk zijn het houten tongewelf en het interieur dat bestaat uit rijk bewerkt houten meubilair uit de tweede helft van de 17^e eeuw. Voorbeelden van het laatste zijn een preekstoel met boogpanelen en een doophek met allegorische reliëfs, lezenaar en doopbogen. De vloer bestaat uit meer dan honderd grafzerken, de meeste voorzien van prachtige decoraties en inscripties met de namen van burgemeesters, commandeurs van walvisvaarders en olieslagers. De kerk staat samen met het raadhuis uit 1650 op een kleine terp in het midden van het uitgestrekte lintdorp Jisp.

Zelfstandig

Ouderling-kerkrentmeester mevr. Anne Heijn vertelt dat de hervormde gemeente een zelfstandige gemeente is die 26 leden telt. Mevrouw Heijn: "Er is een kerkenraad bestaande uit drie kerkrentmeesters, twee

Kerkgebouw van de hervormde gemeente te Jisp.

diakenen en twee ouderlingen. Sinds 2004 is ds. Karen Hagg, die als geestelijk verzorger aan een drietal zorgcentra in de omgeving verbonden is, predikant van de hervormde gemeente van Jisp. Tweemaal per maand zijn er erediensten die door circa 20 aanwezigen worden bezocht, terwijl speciale diensten als Kerstavond en oecumenische vieringen ook in Jisp voor een volle kerk zorgen.

De gemeente geeft het kerkblad "Het kerkplein" uit dat vier keer per jaar verschijnt in een oplage van 400 exemplaren. Het verspreidingsgebied is in Jisp huis-aan-huis, de Kanaaldijk en een aantal adressen in Wormer, WijdeWormer en Purmerend. Het blad wordt ook aan oud-predikanten gestuurd, zodat zij van het reilen en zeilen van de hervormde gemeente Jisp op de hoogte blijven.

Overdracht aan SOHK

Er is 5 jaar onderhandeld en na veel wikken en wegen is het kerkgebouw in 2006 overgedragen aan de SOHK.

De kerkbestuurders van Jisp hebben de kerk steeds goed onderhouden. Ogenschijnlijk stond de kerk er rond 2000 goed bij, maar een nauwkeurige inspectie wees uit dat een ingrijpende restauratie noodzakelijk was om het gebouw in goede staat te houden. Echter, de mensen geloven het wel met de kerkgang, of ze geloven het juist niet. Het is maar net hoe je het bekijkt. Een feit is dat de kerkenraad als hervormde gemeente verder wilde. De instandhouding van het gebouw baarde veel zorgen, daar er te weinig deskundigheid in het kerkbestuur was. Daarom werd besloten het gebouw aan de SOHK over te dragen.

De bijdrage die de hervormde gemeente als bruidsschat aan de SOHK moest meegeven bedroeg € 135.000.

Een voorwaarde van de SOHK bij overname van een kerkgebouw is dat er een Plaatselijke Commissie (PC) moet komen die zorg draagt voor de exploitatie en het kleine onderhoud. Een van deze PC-leden ►

dient tevens lid van de kerkenraad te zijn.

Restauratie

Na de overdracht zijn door het hoofdbestuur van de SOHK en een van zijn architecten plannen gemaakt om het gebouw te restaureren en tevens geschikt te maken voor andere toepassingen. Gebruikers van de kerk waren tot dan toe de hervormde gemeente met, naast de erediensten, gedurende vele decennia jaarlijkse rommelmarkten en bazaars, huwelijksinzegeningen en uitvaarten, recepties, lezingen en passende muziekuitvoeringen. En al ruim 30 jaar zijn er de alom bekende concerten bij kaarslicht, waarmee de toenmalige voorganger ds. K. Mioch is begonnen. Al deze activiteiten worden ook nu nog, alleen wat uitgebreider, georganiseerd door de zeer actieve PC van Jisp.

Ook om aan de nieuwe brandweervoorschriften te voldoen, was een ingrijpende verbouwing noodzakelijk. De verbouwing voorzag in de noodzakelijke aanpassingen voor de brandveiligheid en verder in de vernieuwing van het sanitair en de inbouw van een professionele horecakeuken. Tevens werd op de bovenverdieping een vergader- en artiestenruimte gerealiseerd. De monumentale zerkenvloer, die in de loop van tijd ernstig verzakt was, werd waar nodig gerepareerd, bijgewerkt en opnieuw gelegd. Bovendien werden de antieke kerkbanken, het doophek en de kansel gerestaureerd en het orgel- en orgelfront grondig aangepakt.

De restauratie van de zerkenvloer en de aanpassingen in de kerk zijn mede mogelijk gemaakt door bijdragen van de Provincie Noord-Holland, de Gemeente Wormerland, het Prins Bernhard Cultuurfonds en vele andere subsidiënten en particulieren. De totale kosten bedroegen € 330.000. De kerk is dankzij de aanpassingen die tijdens de restauratie van 2009/2010 plaatsvonden, geschikt gemaakt voor multifunctioneel gebruik.

Verantwoordelijkheden van de PC

De Plaatselijke Commissie is verantwoordelijk voor de exploitatie en

het klein onderhoud. De leden van de PC zijn in Jisp woonachtig. Van de PC wordt verwacht dat zij actief is omdat daarvan een optimale exploitatie van de kerk voor multifunctioneel gebruik afhankelijk is. Bestuursleden van de PC zorgen voor programmering van activiteiten en communicatie. Bovendien zit een afgevaardigde van de PC in het hoofdbestuur van de SOHK. De PC werkt geheel autonoom, want zij maakt uit welke activiteiten er in de kerk worden gehouden. Het hoofdbestuur van de SOHK is echter verantwoordelijk voor de planning van het groot onderhoud, uiteraard in samenspraak met de PC.

Er is een Stichting Vrienden van de Jisperkerk, die financieel bijdraagt aan de instandhouding van dit monument. De Vrienden ondersteunen en stimuleren de ontwikkeling van het kerkgebouw tot cultureel middelpunt van Jisp. De minimale donatie aan de "Vrienden" bedraagt € 20 per jaar.

De hervormde gemeente huurt de kerk, net als de andere huurders, van de SOHK. De huur bedraagt ca. € 1.800 per jaar. De exploitatiekosten van het kerkenwerk (pastoraat, diaconaat, e.d.) bedragen jaarlijks ongeveer € 12.500. De kerkelijke bijdragen en collecten brengen jaarlijks € 7.500 op, terwijl het restant van € 5.000 uit de opbrengst van het vermogen komt. Het is dus van wezenlijk belang dat een kleine gemeente als Jisp over een vermogen beschikt, zodat uit de opbrengsten daarvan substantiële kosten voor het kerkenwerk kunnen worden gefinancierd. Zonder dit vermogen zou een zelfstandige hervormde gemeente Jisp geen bestaansrecht meer hebben", zo besluit mev. Heijn.

■ Eerste dag BRIM levert al 2997 aanvragen op

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed(RCE) ontving op 16 januari bijna 3000 aanvragen voor onderhoudssubsidie voor rijksmonumenten (BRIM), 700 meer dan vorig jaar. BRIM betekent: Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten. Op 16 januari werd de termijn geopend, waarin aanvragen kunnen worden gedaan.

Het grote aantal aanvragen bij de start van de regeling betekent dat het beschikbare budget van € 50 miljoen waarschijnlijk niet toereikend zal zijn om al deze aanvragen te honoreren. Dit werd in 2011 al voorzien. Daarom is ervoor gekozen om twee groepen in 2012 voorrang te geven bij de aanvragen. Tot de eerste groep behoren de molens, kastelen en buitenplaatsen die in 2006 een BRIM-subsidie voor zes jaar hebben gekregen, omdat continuïteit belangrijk is bij planmatig onderhoud. De tweede groep aanvragers die voorrang krijgen zijn de aanvragers van wie in 2011 de aanvragen niet zijn gehonoreerd. Dat waren er ongeveer 1800 die wel in het opstellen van de plannen hebben geïnvesteerd.

Daarnaast zijn twee maatregelen genomen om zoveel mogelijk aanvragen te kunnen honoreren. Het bedrag van de maximale subsidiabele kosten is verlaagd. Verder wordt in de groep van aanvragers uit 2011 de aanvraag met de laagste begroting als eerste gehonoreerd. Voor de meer kostbare restauraties kunnen eigenaren gebruik maken van een laagrentende lening, de restauratiefondsplus-hypotheek, of van een restauratiesubsidie die vanaf 2012 via de provincies gaat lopen, aldus een bericht van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Nieuws uit de provincies

R. Tuitman

"Ik ben kerkrentmeester in Rommeldam", zegt een der aanwezigen op de regiovergadering in Hoogezand van de afdeling Groningen van de VKB. "Het is voor ons college een hele toer om de begroting voor onze gemeente rond te krijgen. Heeft de PKN helemaal geen richtlijnen die ons kunnen helpen? Ik denk dan aan tips over ontwikkelingen in bevolkingssamenstelling in onze regio (Oost-Groningen wordt herhaaldelijk aangehaald als 'krimpregio'), aan cijfers over ontkerkelijking en dat soort zaken."

Het antwoord van de inleider — dr. Alco Meesters, predikant in Scheemda — is voor hem weinig bemoedigend: "De Protestantse Kerk in Nederland (PKN) houdt kantoor in Utrecht en haar blikveld beperkt zich tot de Randstad." Een andere kerkrentmeester komt met de opmerking: "Ieder college van kerkrentmeesters kan toch de gemeenteadviseur kerkbeheer van de PKN inschakelen?" De reactie van een der afdelingsbestuursleden: "De PKN heeft indertijd het aantal gemeenteadvisers gedecimeerd, zij kunnen lang niet alle gemeenten naar behoren bedienen". Hij zou ook wensen dat de VKB concreet actief betrokken zou zijn richting de colleges van kerkrentmeesters, b.v. in regionaal verband. "Een VKB-vergadering als deze is géén zaak van de PKN. De VKB is immers een flankerende vereniging náást de kerk, gericht op de beheerszaken (materiële en financiële) in de kerk. De VKB wil de plaatselijke colleges helpen bij het beheer in hun gemeenten en een dienende, zelfs controlerende rol spelen bij het beheer in de landelijke kerk."

Rommeldam

De plaatsnaam 'Rommeldam', hierboven genoemd, heeft de

De bijeenkomst in Tjamsweer.

kerkrentmeester overgenomen uit de inleiding door dr. Meesters, in Hoogezand de spreker, op de regiovergadering in Lutjegast samen met dr. H. Maat, predikant in Warffum. In Tjamsweer leidt zij het onderwerp 'Het gaat mis in onze gemeente — wat kan de kerkrentmeester ertegen doen?' in. Het duo legt het misgaan in 'een gemeente hier ver vandaan' aan de kerkrentmeesters voor. Die gemeente bestaat uit twee kerkdorpen: Rommeldam en Katershoek. In beide dorpen staat een kerkgebouw en de leden van de gemeente wonen voor vrijwel de helft in het ene dan wel in het andere dorp. Er werkt een predikant in een predikantsplaats van 60 pct. Twee van de drie kerkrentmeesters zijn al jaren in functie; zij 'weten alles'...., de kerkenraad heeft groot vertrouwen in hen. Ineens (!) ontdekt het College dat het financieel niet goed zit. Als de kerkenraad ervan hoort, schrikt zij hevig: 'Hoe kan dát nou?' Er ontstaat paniek. Het college van kerkrentmeesters bedenkt: we gaan over tot een predikant voor 30 pct. en we stoten één kerkgebouw af. Dát geeft lucht....

Op de inderhaast georganiseerde gemeentevergadering wordt de leden voorgelegd: welke kerk willen jullie kwijt? Dán wordt het heel moeilijk... De Rommeldammers zeggen: die van Katershoek. De Katershoekers hebben vanzelfsprekend een andere mening. Gevolg: de gemeente in rep en roer. Maat en Meesters stellen vast: het college én de kerkenraad mag gebrek aan visie verweten worden! Daarbij komt nog dat de gemeente nooit zó mag worden benaderd. De keuze bij de leden leggen werkt niet. De kerkenraad moet een visie neerleggen. In het geval van kiezen voor een kerkgebouw (en ook van andere zaken!) geldt dat de gemeente eerst van de kerkenraad — en dat op aansturing van het College van kerkrentmeesters — moet te horen krijgen: 'Wat voor gemeente willen wij over 10, 20, 25 jaar zijn?' En wat voor kerkgebouw hebben we daarbij nodig? Moeilijke vraag? Zeker, maar 'een gemeente die niet weet waarvoor en waartoe zij in een dorp of stadsdijk dient, heeft geen argument om te blijven bestaan' (uit het boek van Sake Stoppels, *Voor de Verandering*; Boekencentrum 2009).

Gebrek aan visie

Afwachten en zien wat er van komt, is altijd slecht, benadrukken de inleiders. Naast een gebrek aan visie mag de kerkenraad van Rommeldam-Katershoek ook verweten worden dat ze niet of heel slecht met de gemeente communiceerde. Een onwetende gemeente wordt tenslotte met grote problemen geconfronteerd. Problemen die niet meer met de 'kaasschaafmethode' kunnen worden aangepakt. Leer daarom eerst de kerkenraad, maar ook de gemeente een begroting lezen, is het advies. Neem hen mee op weg naar beleid en voorkom zo schrikreacties!

Dr. Maat en dr. Meesters hebben ook een remedie, voorzover de Groningse kerkrentmeesters de problemen in Rommeldam-Katershoek herkennen. Probeer niet terug te halen wat vroeger was! Richt je op de toekomst. Ga vanuit die toekomst terugredeneren en terugrekenen naar het heden! Durf geld uit te geven! Bij dat laatste verschuiven de kerkrentmeesters op hun stoel... Moeten ze immers niet altijd de hand op de knip houden? Natuurlijk, zo erkennen de inleiders, een predikantsplaats halveren, ja, dat levert geld op. Maar is dat goed voor de gemeente? Is de vervanging van de predikant door een kerkelijk werker — hetgeen ook geld bespaart... — wel zo goed? Meesters is heel resoluut als hem gevraagd wordt of een gemeente ook wel zónder voorganger/predikant kan. 'De gemeente van Christus mag kwaliteit in huis hebben, wat niet wil zeggen dat naast een predikant ook geen kerkelijk werker zou kunnen opereren.' En... de meeste gevallen van kerkverlating doen zich voor in pinkster- en evangelische gemeenten, waar veelal geen predikant fungeert. Houdt daarom — in samenwerking met andere gemeenten — zoveel mogelijk vast aan fulltime predikanten!

Durf ook financieel te investeren in je (kerk)gebouw. En — in het algemeen — geef geld uit voor 'dingen die ertoe doen'! Of dat nu het inhuren van een gospelgroep (à tweehonderd euro) voor een eredienst moet zijn? ..... "Op de jongste dag mag het geld op zijn.....", krijgen de kerkrentmees-

ters te horen! Tijdens de vergadering in Lutjegast staan de kerkrentmeesters oog in oog met een mooie bouwtekening waarin het bestaande (gereformeerde) kerkgebouw is geïntegreerd in een multifunctioneel gebouw voor het hele dorp! Trouwens, in Scheemda werd een compleet nieuw en multifunctioneel kerkelijk centrum gebouwd, nadat daar twee bestaande kerkgebouwen waren afgebroken.

Discussie

Op alle drie de regioavonden (met in totaal ruim 100 aanwezigen) ontstaat een heel geanimeerde discussie, waaraan velen deelnemen. Het blijkt — en voorzitter H. Greven spreekt zijn voldoening daarover uit — dat de kerkrentmeesters op zulke avonden elkaar ook bemoedigen en van allerlei tips voorzien.

Er is een kerkrentmeester die vertelt over het 'uit handen geven' van allerlei onderzoek aan het Kantoor van Kerkelijke Goederen. Met de door deze kerkelijke instantie aangeleverde cijfers komt men dan naar de gemeente toe en baseert daarop het beleidsplan. Een goede zaak als het gaat om objectiviteit, maar zoiets kost een paar centen... Een andere kerkrentmeester oppert dat bij fusies van gemeenten te vaak en te rigoureuus de ledenlijsten worden 'opgeschoond'. Dat heeft voor de sociale gemeenschap van een dorp toch de nodige nadelige consequenties, en is het begin van een negatieve trend. Van hem komt de suggestie het gemeentehuis te benaderen en daar gegevens te vragen omtrent allerlei plaatselijke demografische ontwikkelingen. Een der afdelingsbestuursleden, tevens lid van de Regionale Commissie voor de Behandeling van Beheerszaken (RCBB) meldt dat deze commissie regelmatig begrotingen onder ogen krijgt met daarop een groot tekort, soms tot wel € 20.000. Colleges die zo'n begroting indienen kunnen een briefje of telefoontje verwachten waarin hun gevraagd wordt welke visie men heeft voor de toekomst...

Flexibiliteit

Moet je echt altijd een predikant aanstellen met een vaste werktijd? Of zou er sprake mogen zijn van flexibiliteit? Ook deze vraag van een

kerkrentmeester komt voort uit een concrete situatie in een kleinere gemeente in de regio. Een collega spreekt in dit verband zelfs van 'het uitslapen van predikanten' in een gemeente. Zo iemand houdt zijn of haar gemeente soms jarenlang gevangen in een ooit overeengekomen functie-Invulling, met alle financiële gevolgen van dien.... Een Friese VKB-afdelingsbestuurder — te gast in Lutjegast — rept van dorpsstichtingen in Friesland, die het kerkgebouw beheren, dat vervolgens door de kerkelijke gemeente kan worden gehuurd. Niet alle kerkrentmeesters beschikken over een beleidsplan, zo blijkt ter vergadering - en dat zeven jaar na 2004! Een gevaarlijke toestand, zeggen beide inleiders, 'kijk maar naar Rommeldam-Katershoek, daar hadden ze er ook geen'... Er is een reactie van een kerkrentmeester die spijt heeft van een beslissing: na de federatie (2005) en de fusie (2008) van de gereformeerde kerk en de hervormde gemeente in ons dorp hebben we de kleinste, de hervormde kerk, afgestoten. Anno 2011 kunnen we 's zondags met gemak in de afgestoten kerk. Hebben we het verkeerd gedaan? Uit de aandacht waarmee de besprekingen werden gevolgd, de animo voor de discussie, het applaus voor de inleiders en het applaus aan het slot van alle drie deze regioavonden mag het bestuur van de VKB afdeling Groningen zijn conclusie trekken!

De heer Tuitman is vice-voorzitter van het bestuur van de afdeling Groningen.

Zeeland ontsnapte aan massale sloop van kerken

R.M. Belder

In de PZC (Provinciale Zeeuwse Courant) van 31 oktober 2011 is een artikel geplaatst naar aanleiding van een onderzoek van de PZC over kerkelijke betrokkenheid. Minder dan de helft van de bevolking van Zeeland staat ingeschreven bij een christelijke kerk. In 1993 was dat nog twee op de drie. Sinds de jaren zestig is het een bekend beeld in Nederland: kerkgebouwen vallen de onder de slopershamer, maar ondanks de ontkerkelijking gebeurt dat in Zeeland zelden. Komt er een kerk leeg te staan, dan wordt er alles aan gedaan om sloop te voorkomen.

Kerkloos dorp

De PZC meldt dat Vlissingen hierop een uitzondering vormt, want daar werden in 1996 de Johanneskerk en in 1964 de monumentale Engelse kerk gesloopt. Sinds 1968 zijn in Zeeland ongeveer 40 bedehuizen gesloten; gemiddeld één per jaar. Daarbij zijn niet de kerken gerekend die plaats maken voor nieuwe. Het eerste kerkloze dorp werd in 1996 Zuidzande. De hervormde kerk, een mooi voorbeeld van naoorlogse protestantse kerkbouw, is nu als restaurant in gebruik. De kerk van Ellewoutsdijk kwam in handen van de "Stichting 't Kerkje van Eelesdijk", die het gebouw o.a. gebruikt voor diensten in de Zeeuwse taal. De katholieke kerk in Ossensisse kreeg de bestemming woning/atelier en bleef herkenbaar als religieus bouwwerk, dat bovendien door de nieuwe eigenaren met liefde is gerestaureerd, aldus de PZC.

Fusie

Van de veertig kerken die dicht gingen, werden er circa 25 gesloten als gevolg van het feit dat hervormden en gereformeerden met elkaar fuseerden. Dat was met name in de dorpen het geval. Vaak blijft de historische hervormde kerk in gebruik en wordt voor de gereformeerde kerk een bestemming

De Nieuwe kerk van Zierikzee die eigendom is van de Stichting Oude Zeeuwse Kerken.

gevonden als woning of bedrijfspand.

In Goes bleef de monumentale Westerkerk behouden. Het voormalig gereformeerde bedehuis kwam in handen van Stichting Johannes Thielen. Deze stichting streeft er naar de kerk als ontmoetingsplaats in stand te houden. Daarvoor moet de kerk gerenoveerd worden en maakt de stichting gebruik van de mogelijkheden van sponsoring om een en ander te kunnen financieren.

Bevorderen contact overheden

Op initiatief van de Provincie Zeeland werd in 2007 het Platform Historische Kerken in Zeeland opgericht. De aanleiding hiervoor was de zorgwekkende uitkomst van een onderzoek naar Zeeuwse kerken dat in 2005 werd gedaan. Het onderzoeksrapport met aanbevelingen, *Historische kerken in Zeeland*, wees uit dat Zeeland op de drempel staat van een ontwikkeling die zich elders in het land al op grotere schaal heeft gemanifesteerd: ontkerkelijking en de daarmee gepaard gaande sluiting van

kerkgebouwen. Het Platform Historische Kerken Zeeland is het contactorgaan waar vertegenwoordigers van alle Zeeuwse overheden én van alle in Zeeland aanwezige religieuze groeperingen met elkaar spreken over de instandhouding van het Zeeuwse religieuze erfgoed. Het uitgangspunt daarbij is het idee dat deze gebouwen niet alleen bepalend zijn voor de fysieke en ruimtelijke identiteit van de dorpen en steden, maar ook van grote betekenis zijn voor de gemeenschappen waar ze naar verwijzen.

Om de problemen rondom het religieus erfgoed het hoofd te bieden, moeten deze tijdig worden geconstateerd en door burgerlijke en kerkelijke overheden eensgezind worden aangepakt. Met name de niet-rijksmonumentale kerken vormen daarbij een aandachtspunt. De dialoog in het platform heeft, zo is de afgelopen paar jaar gebleken, een positieve uitwerking op de duurzame verankering van dit religieus erfgoed.

Doelstelling geslaagd?

Jaarlijkse beleg het Platform — ►

ondersteund door de SCEZ (Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland), de organisatie van gemeentelijke platforms — een bijeenkomst waar dieper op de specifieke individuele noden van de afzonderlijke kerken kan worden ingegaan. Op 17 november 2011 belegde het Platform in de Abdij van Middelburg een bijeenkomst waarop de heren M. Raaijmakers en L. van der Gouwe vanuit de gemeente Borssele een inleiding hielden met als titel “Op weg naar een gemeentelijke visie op religieus erfgoed”, terwijl de heer W. van Dalen van de gemeente Terneuzen een betoog hield met als onderwerp “Een functie voor kerken in krimpgemeenschappen?” Voorts was er een vertegenwoordiger van het Bisdom Breda die zijn indrukken doorgaf over het op 8 november 2011 gehouden symposium “Kerk-Krimp-Kans”. Tenslotte deed mevr. B. Giesen-Geurts van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een aantal mededelingen over de Handreiking Herbestemming Kerkgebouwen, waarvan in onze editie van januari 2012 een samenvatting is opgenomen. Zij besloot dit overlegplatform door enkele mededelingen te doen over “Financiële actualiteiten van kerken”.

In deze editie is een samenvatting van die bijeenkomst opgenomen. Met dit soort initiatieven, die beogen het contact tussen de overheid en de kerkelijke gemeente te bevorderen, kan bereikt worden dat het herbestede kerkgebouw, wanneer dat niet meer (uitsluitend) voor kerkelijke doeleinden wordt gebruikt, zijn specifieke plaats in de woongemeenschap zoveel mogelijk kan behouden.

■ Resultaten enquête begraafplaatsen in Friesland

Het bestuur van de afdeling Friesland van de VKB heeft vorig jaar een enquête gehouden over o.m. de tarieven die de colleges van kerkrentmeesters in Friesland berekenen bij de exploitatie van de circa 140 kerkelijke begraafplaatsen die in beheer zijn bij de colleges van kerkrentmeesters. Van de ongeveer 440 kerkelijke begraafplaatsen die in exploitatie zijn bij kerkelijke gemeenten (voornamelijk voormalige hervormde gemeenten) in ons land, bevindt zich bijna 32 pct. in Friesland.

De respons oop de enquête was niet erg groot, want slechts 30 pct. van de gemeenten had de informatie verstrekt. Maar het resultaat geeft toch een duidelijk beeld hoe de verhoudingen liggen. Van de 63 gemeenten die reageerden, hebben er 51 gemeenten één eigen begraafplaats. Enkele gemeenten hebben er 2 of 3, terwijl er één gemeente is met 8 begraafplaatsen. De reden hiervan is dat het destijds zelfstandige gemeenten waren met een eigen kerkenraad e.d., maar dat deze gemeenten in de afgelopen jaren met krimp te maken hadden, met als gevolg dat ze met omliggende gemeenten zijn samengevoegd tot één kerkelijke gemeente. Daardoor hebben deze gemeenten het beheer gekregen over twee of meer begraafplaatsen.

Tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten die de VKB in mei 2010 o.m. in Heerenveen belegde, is de kwestie van het plaatsen van urnen op de begraafplaats aan de orde geweest. De enquête geeft aan dat er in elk

geval in 11 gemeenten sprake is van een urnenmuur. Maar in werkelijkheid zal dit aantal, gelet op de respons van 30 pct., hoger liggen. Uit de reacties blijkt verder dat er grote verschillen bestaan in de gehanteerde tarieven.

Op de regiobijeenkomsten die het bestuur van de afdeling Friesland vorig najaar belegde, zijn de resultaten besproken. Dat leidde ertoe dat er verschillende vragen op het gebied van beheer en exploitatie van begraafplaatsen gesteld werden.

Voor een goed en verantwoord beheer van een kerkelijke begraafplaats zijn de volgende drie uitgangspunten van belang:

- Zorg voor een actueel Reglement voor het beheer van de begraafplaats. Een exemplaar daarvan is te downloaden van de website van de VKB.
- Zorg voor een goed ingerichte administratie. In dit verband is het ook belangrijk kennis te nemen van het artikel dat op pagina 64 t/m 67 van “Kerkbeheer” van februari 2012 is opgenomen.
- Zorg voor marktconforme tarieven. Stem deze af met die van omliggende gemeenten en/of die welke burgerlijke gemeenten hanteren, en pas regelmatig het prijsindexcijfer toe.

■ Diefstal van dakafvoeren niet verzekerd?

Bij het bureau van de VKB in Dordrecht is een tweetal meldingen binnengekomen inzake de diefstal van hemelwaterafvoeren (lood of koper) van monumentale kerkgebouwen. In beide gevallen bleek deze diefstal niet gedekt door de opstalverzekering. Colleges van kerkrentmeesters wordt aangeraden om de gebouwenverzekering te raadplegen en te checken of dergelijke diefstallen binnen de dekking van de afgesloten verzekeringen vallen, aangezien metaaldiefstal helaas een toenemend fenomeen is.

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan

Aan de Haan, Augustinusga, 50 jaar organist

Marinus Roeland, Staphorst-Rouveen, 50 jaar organist

M. Roeland, Staphorst-Rouveen.

Sijke Geerlings-de Groot, Sleen, 50 jaar organiste

Harry Nolles, Steenwijk, 51 jaar organist

H. Holles, Steenwijk.

Berend Jan van der Linde, Windesheim, 60 jaar organist

B.J. van der Linde, Windesheim.

GOUD

toegekend aan

Freerk Reitsema, Garrelsweer-Windeweer-Wirdum, 40 jaar organist

F. Reitsema, Garrelsweer c.a.

Femmie Hein-Kelder, Dedemsvaart, 40 jaar administrateur

Pieter Johannes Lankhuizen, 's-Gravenhage, 40 jaar hulpkoster

Dirk Huijser, Hardenberg-Heemse, 40 jaar cantor-organist

D. Huijser, Hardenberg-Heemse.

Aart Hendrik Jongerden, Huizen, 40 jaar hulpkoster

Johannes Eshuis, Lemele, 40 jaar organist

J. Eshuis, Lemele.

Egbert de Boer, Nieuwe Pekela, 40 jaar organist

E. de Boer, Nieuwe Pekela.

Jelte Hulzebos, Groningen, 40 jaar organist

Johannes Leeuwenburgh, Oud-Beijerland, 43 jaar lid restauratie-commissie, notabel, hulpkoster en kerkrentmeester

J. Leeuwenburgh, Oud-Beijerland.

ZILVER

toegekend aan

Dirk van der Linde, Elburg, 28 jaar diverse functies ten dienste van het college van kerkrentmeesters

D. van der Linde (zilver) en D. Eissis (brons), Elburg.

Gerrit Zandbergen, 's-Gravenhage, 35 jaar kerkrentmeester

Cornelis Jongerden, Huizen, 25 jaar koster

Jitze Schievink, Donkerbroek-Haule, 30 jaar ouderling-kerkrentmeester en administrateur begraafplaatsen ▶

Geen in 't Veld, Sint-Anthoniepolder, 33 jaar president-kerkvoogd en ouderling-kerkrentmeester

G. in 't Veld, Sint-Anthoniepolder.

Jan Venema, Veendam, 33 jaar ledenadministrateur

J. Venema, Veendam.

Willem Veltkamp, Zeist, 26 jaar kerkrentmeester/bouwkundig adviseur

C. Maters, Ulrum.

Jacobus Oskam, Werkhoven, 31 jaar commissie van bijstand

J. Oskam, Werkhoven.

Harmina Hansma-Venhuizen, Zuidhorn, 31 jaar collectante verjaardagsfonds

H. Hansma-Venhuizen, Zuidhorn.

Ekelina van der Veen-Guikema, Zuidhorn, 31 jaar collectante verjaardagsfonds

E. van der Veen-Guikema, Zuidhorn.

Trijntje Visser-Krijgsheld, Zuidhorn, 31 jaar collectante verjaardagsfonds

Trijntje van der Molen-Overzet, Zuidhorn, 31 jaar collectante verjaardagsfonds

T. van der Molen-Overzet, Zuidhorn.

Elisabeth Johanna Hilje Faber-Huizinga, Zuidhorn, 31 jaar administratrice Kerkbode

BRONS

toegekend aan

Aart Lagendijk, Bloemendaal-Overveen, 12 jaar koster

A. Lagendijk, Bloemendaal-Overveen.

Dolf Eissis, Elburg, 8 jaar kerkrentmeester

Leendert Marinus Guiljam, Oosthoek, 15 jaar kerkrentmeester en koster

L.M. Guiljam, Oosthoek.

Maurits Bos, 's-Grevelduin-Vrijhoeve-Capelle, 23 jaar diverse functies ten dienste van het college van kerkrentmeesters

M. Bos, 's-Grevelduin-Vrijhoeve-Capelle.

Jan Overeem, Nederlangbroek, 14 jaar lid commissie van bijstand

J. Overeem, Nederlangbroek.

KKG

Kerkgebouwen afstoten Wat is wijsheid?

De laatste jaren heeft het Kantoor der Kerkelijke Goederen (KKG) zich gespecialiseerd in procesbegeleiding van gebouwenvraagstukken.

De gebouwspecialisten van KKG zijn kerkelijk goed ingevoerd, onafhankelijk, deskundig en regionaal uitstekend bekend. Zij (her)kennen de gevoeligheden en kunnen als buitenstaander dit proces voor u in goede banen leiden.

Waardebepaling en advisering zijn twee aspecten waarin KKG bij uitstek is gespecialiseerd. De afgelopen

jaren zijn tientallen kerkgebouwen door KKG getaxeerd en zijn er diverse adviezen m.b.t. het afstoten van kerkgebouwen uitgebracht.

Nadat in een zorgvuldig proces keuzes zijn gemaakt is KKG dé partner om succesvol het totale traject af te ronden.

Voor meer informatie of het maken van een afspraak kunt u contact opnemen met onze gebouwspecialist in uw regio.

Zie hiervoor ook onze website: www.kkgkka.nl.

Bezoek onze stand op de beurs Kerk & Gemeente op 30 en 31 maart in de Jaarbeurs Utrecht!

Hoofdkantoor KKA/KKG

Postadres
Postbus 675
3800 AR Amersfoort

Vestigingsadres

Koningin Wilhelminalaan 23
3818 HN Amersfoort
Telefoon (033) 467 10 10
Fax (033) 465 67 86

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

UNETO-VNI

VELLEMA. PASSIE VOOR MENS EN TECHNIEK.

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

Pels & Van Leeuwen

ORGELBOUWERS SINDS 1903

NIEUWBOUW
RESTAURATIE
ONDERHOUD

Platinalaan 10
5234 GH 's-Hertogenbosch
Tel 073 641 29 51
Fax 073 642 50 55
www.pelsenvanleeuwen.nl
info@pelsenvanleeuwen.nl

HUGO REBEL MEUBELMAKERIJ

ontwerp en maatwerk

Hermesweg 2a, 3741 GP Baarn
T 035 5381224 E info@rebelmeubelmakerij.nl

www.kerkinterieurmaat.nl

Lakerveld ingenieurs- & architectuurbureau BV
architectuur · instandhouding · onderhoud · bouwhistorie

Noordzijde 95' 4225 PL Noordeloos
tel. 0183-582600 fax. 0183-581049
info@lakerveld-noordeloos.nl www.lakerveld-noordeloos.nl

Uw glas-in-lood, onze zorg!

- Glas-in-lood restauratie
- Nieuw glas-in-lood
- Gebrandschilderd glas-in-lood
- Glassaplique
- Glasfusing
- Glasmonumenten
- Gast-atelier voor kunstenaars

GBB Glasbewerkingsbedrijf Brabant

by Glasbewerkings Bedrijf Brabant "GBB"
Kapitein Hatterstraat 10
5015-BB Tilburg
Tel: 013-5325110

VAN DER WAL
glas-in-lood bv

Van der Wal glas-in-lood bv
Het Hoge 5
7251 XT Vorden Tel: 0575-555742
Van Oldenbomeveldstraat 83
6828 ZN Arnhem Tel: 026-3706731

Donatus verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en wat daar bij hoort, zoals catechese-lokalen, doopvonten, kansel-bijbels en orgels. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

BELANGENBEHARTIGING • DIENSTVERLENING • KENNIS INSTITUUT

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Marsh/Mercer, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERFING:**
al het materiaal voor de actie Kerkbalans (Nieuwe Stijl), eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving.
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen.
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven.
- **ONDSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
draaginsignes, legplaquettes en speldjes bij jubilea van kerkelijke medewerkers.

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

Centraal Bureau Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer
in de Protestantse Kerk in Nederland
Nicolaas Maessingel 271D, 3311 KS Dordrecht
Postadres: Postbus 176, 3300 AD Dordrecht.
Telefoon: 078 - 639 36 66, Fax: 078 - 631 59 49
E mail: info@kerkrentmeester.nl
Website : www.kerkrentmeester.nl